

Univerzita Palackého v Olomouci

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Marie Habová

Vliv transformace systému péče o ohrožené děti na výkon pěstounské
péče v SOS dětských vesničkách

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 28. 3. 2012

Podpis.....

Poděkování

Děkuji PhDr. Lindě Švrínové za odborné vedení bakalářské práce a za její přínosné rady a připomínky, které mi během jejího zpracování velice pomohly. Dále bych chtěla poděkovat panu Mgr. Cyrilu Malíčkovi za poskytnutí rozhovoru, který velmi obohatil moji bakalářskou práci a také osobní pohled na problematiku.

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 SEZNAM POUŽITÝCH POJMŮ	11
2 NÁHRADNÍ VÝCHOVA	13
2.1 Náhradní rodinná péče.....	13
2.1.1 Adopce (osvojení).....	13
2.1.2 Pěstounská péče.....	15
2.1.3 Opatrovnictví.....	15
2.1.4 Poručnická péče (poručenství)	15
2.1.5 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče.....	16
2.2 Ústavní výchova	16
2.2.1 Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.....	18
3 PĚSTOUNSKÁ PÉČE	20
3.1 Typologie dětí (vlastnosti)	20
3.2 Legislativní dokumenty upravující pěstounskou péči	21
3.3 Formy pěstounské péče a ostatní dělení	22
3.4 Vznik pěstounské péče	23
3.5 Zánik pěstounské péče	25
3.6 Dávky pěstounské péče.....	26
3.7 Sdružení pěstounských rodin	28
4 SOS DĚTSKÉ VESNIČKY	29
4.1 Historie	29
4.2 Systém následné péče.....	30
4.3 Cíle, principy a koncepce SOS dětských vesniček.....	31
4.4 Žadatelé o pěstounskou péči	32
5 TRANSFORMACE A SJEDNOCENÍ SYSTÉMU PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI V ČR.....	35
5.1 Návrh opatření transformace a sloučení systému péče o ohrožené děti	36
5.2 Národní akční plán	37
5.3 Pěstounská péče a její úloha v transformaci.....	38
5.4 Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí	39
PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
6 METODOLOGIE KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU	41
6.1 Problém šetření a jeho cíle.....	41
6.2 Otázky šetření.....	42
6.3 Metoda	42
6.3.1 Dělení	42

6.3.2 Zvolený typ metody.....	43
6.3.3 Pravidla rozhovoru	43
6.4 Respondent a krátký popis místa působení	43
7 VYHODNOCENÍ ŠETŘENÍ.....	45
8 SHRNU TÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	55
Závěr.....	57
Seznam použité literatury	59
Seznam použitých zkratek.....	64
Seznam tabulek a grafů.....	65
Seznam příloh.....	66

Úvod

V posledních letech nabývá systém pěstounské péče na významu. Česká republika se začíná stát m s nejv tším po tem d tí umíst ěných v ústavní pé i. Právem je za to také mnoho let Evropskou unií kritizována a je jí doporu ována zm na systému. Česká republika tedy zareagovala a sestavila plán transformace a sjednocení systému pé e o ohrožené d ti, kterým se pokouší tuto situaci napravit. Velkou úlohu zde hraje zmín ěná p stounská pé e, protože transformace zamýšlí v prvé ad odsun d tí z ústavní pé e do pé e p stounské. P stounská pé e je jednou z forem náhradní rodinné pé e. Dít je sv ěno do pé e jednotlivce nebo manželské dvojice, kte í se o n j starají jako o vlastního potomka s tím rozdílem, že tato forma pé e je kontrolována, ízena a hmotn podporována státem. Jednou z forem p stounské pé e je také za ízení pro výkon p stounské pé e, pod které spadají SOS d tské vesni ky. Tato forma pé e je velmi výhodná v tom, že nabízí domov v tší skupin d tí najednou, které by jinak hledaly úto íst v r zných typech ústav . V eské republice není bohužel p íliš rozší ěná a na jejím území se nacházejí pouze t i SOS d tské vesni ky.

Cílem bakalá ské práce je objasnit systém p stounské pé e, v užším smyslu fungování SOS d tských vesni ek. S p stounskou pé í v sou asnosti souvisí probíhající transformace, která je s p stounskou pé í úzce spjata. Dalším cílem práce tedy je seznámit se s tím, co transformace a sjednocení systému pé e o ohrožené d ti znamená, a jaké jsou její hlavní zám ry.

Práce je rozd ělena na ást teoretickou, ve které jsou popsány formy náhradní výchovy, detailn se zabývá p stounskou pé í, SOS d tskými vesni kami a poslední kapitola je v nována systému transformace, a ást praktickou, která je zam ěna na oblast transformace, konkrétn ji na zm ny v p stounské pé i obecn , úžeji zm ny v p stounské pé i, která je realizována v SOS d tských vesni kách. Tyto zm ny nastanou vlivem probíhající transformace a s tím spojené novely zákona o sociáln -právní ochran d tí.

První kapitola pojednává o *náhradní výchov* , která je specifickou formou pé e o dít a je uplat ována tehdy, pokud pé e rodiny biologické selhává. Náhradní výchova se d lí na náhradní rodinnou pé i a ústavní výchovu. Náhradní rodinná pé e v sob ěnese n kolik forem pé e, mezi které se adí adopce, p stounská pé e, opatrovnictví, poru nická pé e a sv ění dít te do pé e jiné fyzické osoby než rodi e. Mezi formy ústavní pé e se potom adí kojenecké ústavy, d tská centra, d tské domovy, výchovné ústavy, diagnostické ústavy, ústavy sociální pé e a za ízení pro d ti vyžadující okamžitou pomoc, kam se adí Klokánek.

Další kapitola je zaměřena na *p stounskou péči*, kde se pojednává o p vodu d tí p icházejících do p stounské pé e, dávky p stounské pé e, jak p stounská pé e vzniká a následně zaniká. část práce se také v nuje formám p stounské pé e, kam patří individuální p stounská pé e a skupinová p stounská pé e. Mezi další typy patří p stounská pé e na p echodnou dobu a p stounská pé e na víkend. Otázkami p stounské pé e se zabývá Sdružení p stounských rodin.

P edposlední kapitola je zaměřena na *SOS d tské vesni ky*, které spadají pod za ízení pro výkon p stounské pé e a jsou formou skupinové p stounské pé e. Kapitola se dále zabývá Sdružením SOS d tských vesni ek, historií, systémem následné pé e, hlavními principy, cíly a koncepcí SOS d tských vesni ek. Nové p stounky/ p stounské páry musejí také spl ovat ur itá kritéria. P í jejich napln ění následuje náro ná p íprava k výkonu ěinnosti.

Poslední kapitola je zaměřena na *transformaci a sjednocení systému pé e o ohrožené d tí*. V kapitole je popsán sou asný stav náhradní výchovy, respektive se zde poukazuje na velký počet d tí umíst ěných v ústavní pé i. Dále se zabývá Návrhem opat ění transformace a slou ění systému pé e o hrožené d tí a Národním ak ěním plánem, který je sou ástí transformace. Posledním lánkem je úloha p stounské pé e v transformaci a novela zákona o sociáln ě-právní ochran ě d tí.

Druhou ástí práce je praktická ást, která je pojmuta formou rozhovoru s editelem SOS d tské vesni ky v Chval ov ě Byst ice pod Hostýnem. Tématem rozhovoru je již n kolikrát zmín ěná transformace a sjednocení systému pé e o ohrožené d tí. Cílem praktické ásti je p edevším seznámit široké okolí a zaangažované odborníky s touto problematikou, zejména s p ípravovanými zm ěnami, které nastanou v p stounské pé i, a tím pádem také v za ízeních pro výkon p stounské pé e, tedy v SOS d tských vesni kách.

Téma bakalá ské práce jsem si zvolila hlavn ě z d vodu jeho aktuálnosti. P stounská pé e je te velmi diskutovaným tématem s odkazem na probíhající transformaci. Dále také budu své nabyté znalosti moci využít ve své budoucí profesi. Jako absolvent oboru pedagogika – ve ejná správa, se setkám s p stounskou pé í v resortu ve ejné správy, konkrétn ě na obecním ú adu obce s rozší ěnou p sobností, na který se obracejí žadatelé o p stounskou pé i.

Práce je ur ěna student ěm vysokých škol, a to p evážn ě student ěm oboru sociální práce. Dále také zaangažovaným odborník ěm, podílejících se na transformaci a sjednocení systému

pé e o ohrožené d ti. Samoz e jm poslouží také jako informa ní materiál široké ve ejnosti, která bude mít zájem se seznámit se zpracovaným tématem.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SEZNAM POUŽITÝCH POJMŮ

Klokánek je „za řízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, která poskytuje možnost rychlého umístění dětí v případě krize. Dítě je svěřeno soudem nebo rodičem do péče za řízení nikoliv fyzické osobě, tak jako je tomu u náhradní rodinné péče“ (www.nahradnirodina.cz).

Náhradní rodinná péče je „forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno „náhradními rodiči“ v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině“ (Matějka a kol., 1999, s. 31).

Náhradní výchova je forma péče o děti, která je realizována, pokud dítě nemá ze zdravotních důvodů vyrostat a vyvíjet se v prostředí vlastní rodiny (www.mpsv.cz).

Za **nezaopatřené dítě** se považuje dítě do ukončení povinné školní docházky, nejdéle ale do dvaceti šesti let, pokud studuje a připravuje se výkon povolání, nebo v důsledku nemoci, úrazu nemá pracovat nebo se na výkon profese připravovat, nebo jeho zdravotní stav mu dlouhodobě neumožňuje výkon povolání. Pokud dítě ukončí povinnou školní docházku a do osmnácti let je vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, a zároveň nepobírá podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci, je také považováno za nezaopatřené dítě (zákon č. 117/1995 Sb.).

Opatrovnictví je forma péče o dítě. Soud ustanoví opatrovníka zejména v těchto případech: dojde – li ke střetu zájmů zákonných zástupců a dítěte nebo mezi dětmi, které mají stejné rodiče, pokud jsou nějakým způsobem ohroženy majetkové zájmy dítěte, dále v případě omezení rodičovské zodpovědnosti nebo když se jedná o řízení o osvojení. V těchto případech je možné, aby soud určil jako opatrovníka i orgán sociální právní ochrany dětí (zákon č. 94/1963 Sb.).

Mezi **Orgány sociálně-právní ochrany dětí** patří například ministerstva, krajské nebo obecní úřady. Tyto orgány hájí zejména práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, chrání oprávněné zájmy dítěte, včetně jeho jmenování. Dále se snaží o obnovu narušených funkcí rodiny (zákon č. 359/1999 Sb.).

Osvojením (adopce) se zakládá umělé rodičovský vztah, díky kterému získává dítě stejné povinnosti a práva vůči osvojitelům, jako by byli jeho vlastními rodiči. Vzniká mezi nimi tedy poměr pěstunský. Tento vztah vzniká na základě soudního rozhodnutí (Kubíková, 1990, s. 11).

„Pěstounská péče je zvláštní formou státem řízené a kontrolované náhradní rodinné výchovy, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i pěstounou odměnou, kteří se ho ujali. Dítě se svěřuje do péče jedince nebo manželské dvojice“ (Matějka a kol., 1999, s. 34).

Poručení je uloženo, „jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, ustanoví soud dítěti poručníka, který bude nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů“ (§78 zákona č. 94/1963 Sb.).

Rodičovská zodpovědnost zahrnuje práva a povinnosti rodičů, kterými zejména jsou péče o nezletilé dítě, zastupování dítěte a správa jeho majetku (zákon č. 94/1963 Sb.).

Ústavní péče je forma náhradní výchovy, která je realizována, pokud se rodiče nedokážou postarat o své dítě. Dítě je potom umístěno do některého z typů ústavů, jako například dětský domov, kojenecký ústav.

2 NÁHRADNÍ VÝCHOVA

Pokud není dítěti zajištěn příznivý vývoj ve vlastní rodině, objevuje se otázka, jak dítěti tento vývoj zajistit, když vlastní rodina v této funkci zřejmě selhává. Náhradní výchova je optimální řešením, pokud dítě nemůže z různých důvodů vyrůst a vyvíjet se v prostředí vlastní rodiny. Potom zahajují svou činnost orgány sociálně-právní ochrany dětí, které se snaží dítěti vyhledat a poskytnout vhodnou formu náhradní výchovy (www.mpsv.cz).

2.1 Náhradní rodinná péče

„Forma péče o dítě, kdy je dítě vychováváno „náhradními rodiči“ v prostředí, které se nejvíce podobá životu v původní rodině“ (Matjek a kol., 1999, s. 31). Každá forma náhradní rodinné péče má své specifické podmínky, které je nutné splnit a respektovat. Existují podmínky, které jsou však společné pro všechny typy náhradní rodinné péče. Mezi tyto podmínky patří například povinnost rodičů zabezpečit dítěti řádnou výchovu, svěřením dítěte do náhradní rodiny musí být v jeho zájmu a jedinci, kteří se chtějí stát náhradními rodiči, musí být k této činnosti způsobilí (Kubíková, 1990, s. 10).

Každá forma náhradní rodinné výchovy s sebou pro dítě i rodiče přináší nová práva a povinnosti, která se stávají závaznými. Jsou vymezeny buď zákonem (například osvojení), nebo na základě soudního rozhodnutí (například svěřením dítěte do péče jiné osoby). Jednotlivé formy jsou pak odlišné v rozsahu vzájemných práv a povinností, rozdílný je také způsob kontroly státu, který dohlíží na výkon závazných práv a povinností (Kubíková, 1990, s. 10).

Mezi formy náhradní rodinné péče se u nás řadí osvojení (adopce), pěstounská péče, poručníká péče, opatrovnictví a svěřením dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče (zákon č. 94/1963).

2.1.1 Adopce (osvojení)

Pojem „adopce“ je odvozen z latinského termínu „adoption“, který bychom mohli volně přeložit jako „přijetí za své“. V českém překladu využíváme termínu „osvojení“. Zmíněná přeložení znamenají totéž, avšak „adopce“ je využívána spíše v hovorové řeči, kdežto „osvojení“ v právní terminologii (Matjek a kol., 2002, s. 13).

Veškeré informace týkající se osvojení je možné dohledat v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Osvojením se zakládá mezi dítětem a osvojitelem stejný vztah jako mezi dítětem a jeho biologickým rodičem, a dále dítě získává příbuzenský poměr k příbuzným osvojitele. Osvojitelé získávají také vůči dítěti rodičovskou zodpovědnost. O osvojení rozhoduje soud (zákon č. 94/1963 Sb.).

Přesněji osvojení dítěte znamená přijmout za své vlastní, a jiní tak manželé nebo jednotlivci. U nás je ovšem velmi nepravděpodobné, že by stát umožnil adopci dítěte jednotlivci, protože v České republice stále trvá představa, že dítěti poskytnout pouze manželský pár. Práva a povinnosti, tj. zejména péče o zdraví dítěte, o jeho citový, tělesný, rozumový a mravní vývoj, které měla původní rodina vůči dítěti, osvojením zanikají. Dalšími znaky osvojení jsou: Dítě přijímá příjmení osvojitelů, je možné osvojit pouze dítě nezletilé, dle zákona o rodině je nutný příslušný rozdíel. Ve všech případech osvojení rozhoduje soud. Můžeme osvojit jen takové dítě, které nedosáhlo zletilosti. Než soud rozhodne, je nutné uplynutí minimálně tří měsíců, po které se původní rodič staral o dítě na své vlastní náklady. Dítěm lze osvojit manželská dvojice, manžel i manželka rodiče nebo jedinec. Jedinec se může stát osvojitelem pouze v případě, že bude plnit svoje společenské poslání (Matějka a kol., 1999, s. 33).

Osvojení se dělí na několik typů. Prvním typem je *osvojení zrušitelné*, tedy osvojení prvního stupně (prosté osvojení). Osvojitelé získávají práva a povinnosti rodičů, avšak nejsou uvedeni v rodném listu dítěte. V tom zůstávají původní rodiče. Toto osvojení je zrušitelné. Práva a povinnosti, které měla osvojené dítě s původní rodinou, zanikají. Zrušitelné osvojení je nutné, pokud je osvojencem dítě mladší jednoho roku. Je možná transformace na osvojení nezrušitelné. Další typem je *osvojení nezrušitelné*, tedy osvojení druhého stupně, které je možné uskutečnit, když osvojenec dosáhne jednoho roku věku. Osvojitelé jsou zapsáni do rodného listu dítěte a nabývají stejných práv a povinností jako biologičtí rodiče. Osvojení je nezrušitelné. Posledním typem je *mezinárodní osvojení* neboli *osvojení dítěte do ciziny nebo z ciziny*, a je využíváno tehdy, pokud není dlouhodobě možné najít náhradní rodinu v rodné zemi dítěte. Odvolat se můžeme na Úmluvu o ochraně dítěte a spolupráci při mezinárodním osvojení, která byla přijata 29. 5. 1993 na základě Haagské konference mezinárodního práva. 1. 6. 2000 vstoupila úmluva v platnost i v České republice, a společně s ní i zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dítěte. Tyto dokumenty upravují osvojení dítěte do ciziny a z ciziny. Zprostředkovatelem tohoto osvojení je Úřad pro mezinárodní právní ochranu dítěte se sídlem v Brně (Bubleová, Benešová, 2001, s. 6 - 7).

2.1.2 Pěstounská péče

„Pěstounská péče je zvláštní formou státem řízené a kontrolované náhradní rodinné výchovy, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i psychickou ochranou odměnou, které se ho ujali. Dítě se svěřuje do péče jedince nebo manželské dvojice“ (Matějka a kol., 1999, s. 34). Pěstounovi náleží psychická práva a povinnosti rodiče vzhledem k dítěti. Mezi jeho povinnosti nepatří vyživovací povinnost, jeho právo zastupování a spravování majetku dítěte je omezeno pouze na běžné věci. Při mimořádných situacích žádají souhlas rodiče nebo toto rozhodnutí stanoví soud (např. volba povolání nebo cestování dítěte do zahraničí). Dítě je svěřeno do pěstounské péče na základě soudního rozhodnutí, soud může také pěstounskou péči zrušit (zákon č. 94/1963 Sb.). Více informací viz kapitola 3. Pěstounská péče

2.1.3 Opatrovnictví

Dítěti je ustanoven opatrovník v případě stetu zájmu zákonných zástupců a dítěte, nebo pokud by došlo ke stetu zájmu mezi dětmi, které mají stejné rodiče. Dále pokud by byly ohroženy majetkové zájmy dítěte nebo byla rodičem dítěte omezena rodičovská zodpovědnost, či by probíhalo řízení o osvojení. Pokud je to v zájmu dítěte, je možné dítěti ustanovit opatrovníka i z jiných důvodů. Je možné opatrovníkem ustanovit i orgán sociálně-právní ochrany dětí. Opatrovník je dítěti ustanoven soudem, který zároveň vymezí základní práva a povinnosti opatrovníka vůči dítěti. Opatrovnictvím nevzniká pěstounský vztah (zákon č. 94/1963 Sb.).

2.1.4 Poručnická péče (poručenství)

Poručnická péče je ustanovena, pokud rodiče dítěte zemřeli, byla jim odebrána rodičovská zodpovědnost, jejich rodičovská zodpovědnost byla pozastavena nebo jejich způsobilost k právním úkonům není v plném rozsahu (Bubleová, Vávrová, 2010, s. 7).

Mezi základní povinnosti poručníka patří výchova, zastupování a spravování majetku nezletilého v době neschopnosti vlastních rodičů (Bubleová, Benešová, 2001, s. 9).

Mezi poručníkem a dítětem nevzniká pěstounský vztah. Poručník je dítěti stanoven soudem, který také případně poručníka sprostí jeho funkce na jeho návrh či ho odvolá na základě neplnění nebo porušování svých povinností vůči poručenovi (zákon č. 94/1963 Sb.).

Pokud nedochází k rozporům se zájmy dítěte, je dítě svěřeno té osobě, kterou soud doporučí nebo sami rodiče. Pokud se tak nestalo, dítě je svěřeno do péče někoho z příbuzných, osob blízkých dítěti nebo jeho rodině a jako poslední možnost jiné fyzické osobě. Péči mohou stát i manželé. Pokud není možná fyzická osoba, péčí je stanoven orgán sociálně-právní ochrany dětí (zákon č. 94/1963 Sb.).

Plnění této péče je pro pečovatele závazné a musí se ze své činnosti pravidelně zodpovídat soudu, zejména pak podávat informace o nezletilém a předkládat údaje týkající se správy dítěte. Mezi kompetence pečovatele nepatří vyživovací povinnost k dítěti (zákon č. 94/1963 Sb.).

2.1.5 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče

O svěřením dítěte do péče jiné fyzické osoby rozhoduje soud, pokud je to v zájmu dítěte, a určí, zda osoba je dále schopna poskytnout dítěti potřebnou výchovu. Tato osoba musí se svěřením souhlasit. Soud dává zpravidla přednost příbuzným osobám dítěte. Jednou z možností je také svěřením dítěte do společné výchovy manželů (zákon č. 94/1963 Sb.).

Soud musí vždy stanovit rozsah práv a povinností osoby vůči svěřenému dítěti (primárně právo a povinnost zajištění péče dítěti a zastupování dítěte v klasických záležitostech). Soud také vymezuje práva osoby, které je dítě svěřeno, například právo na výživné pro dítě poskytované biologickými rodiči, manipulace s výživným atd. Při svěřením dítěte do péče jiné fyzické osoby rodiče neztrácejí svou vyživovací povinnost vůči dítěti, a pokud soud nestanoví jinak, je jim také zachována jejich rodičovská zodpovědnost a zůstávají tak stále zákonnými zástupci dítěte (zákon č. 94/1963 Sb.).

2.2 Ústavní výchova

Ústavní výchova je nařízena až v krajním případě, pokud není možná klasická péče v rodině nebo není uskutečnitelné osvojení ani přistoupská péče. Můžeme volit tři modely kolektivních výchovných zařízení, mezi které patří zvláštní detská zařízení při resortu zdravotnictví (patří pod Ministerstvo zdravotnictví), detské domovy při resortu školství (patří pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) a ústavy sociální péče při resortu sociálních věcí (patří pod Ministerstvo práce a sociálních věcí) určené handicapovaným dětem (Matějka a kol., 1999, str. 39).

Formy ústavní výchovy

Nejdříve jsou ústavy určené pro děti od narození do pěti let, které spadají pod *Ministerstvo zdravotnictví České republiky*. V roce 2010 bylo v ČR celkem 34 kojeneckých ústavů a dětských domovů pro děti do tří let s kapacitou 1 963 míst, ke konci roku v nich bylo umístěno celkem 1 513 dětí. Během roku prošlo tímto ústavem celkem 2 077 dětí, které byly do ústavů umístěny nejčastěji ze sociálních nebo zdravotních důvodů. V průběhu roku potom bylo 2 085 dětí z ústavní péče propuštěno. Padesát čtyři procent z těchto dětí se vrátilo zpět do vlastní rodiny (ÚZIS 2010). Pod Ministerstvo zdravotnictví tedy spadají *kojenecké ústavy, dětská centra a dětské domovy pro děti do tří let*, kde je dětem poskytována zejména léčebná preventivní péče a výchova. Dětské domovy pro děti do tří let mohou prodloužit pobyt dítěte o dva roky, tedy do pěti let, pokud to vyžaduje sociální i zdravotní zájem dítěte (www.nahradnirodina.cz). Dětská centra mají jak část lůžkovou, tak ambulantní. Hlavním cílem center je diagnostika dítěte, zdravotní a sociální prognóza, poradenství, terapie a sociálně-právní ochrana (Schneiberg, příspěvek o dětských centrech na semináři O rodinné politice na téma Rodina na prahu, 2009).

Dále jsou to ústavy spadající pod *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*, kam patří *dětské domovy, dětské domovy se školou, diagnostické a výchovné ústavy*. Do *dětských domovů* jsou umístěovány děti ve věku tři až osmnácti let, popřípadě do doby než ukončí přípravu na budoucí povolání, tj. do dvaceti šesti let (vyhláška č. 64/1981 Sb.). Dětské domovy dětem zajišťují potřebnou péči a výchovu. Děti, které jsou umístěny v klasických dětských domovech, se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí domova. Naopak dětské domovy se školou působí mají zřízení i školu. V těchto domovech jsou zpravidla děti od šesti let až do ukončení povinné školní docházky (zákon č. 109/2002 Sb.). Dětské domovy se dělí na dva typy, a to na dětské domovy internátního typu a rodinného typu. Dětský domov rodinného typu je specifická rodinná buňka, která je tvořena dětmi a mládeží. Život v tomto typu dětského domova je co nejvíce uzpůsoben tak, aby se podobal rodinnému životu (vyhláška č. 64/1981 Sb.).

Dalším typem je *diagnostický ústav*, který slouží ke komplexnímu vyšetření dětí a mládeže, na základě kterého jsou potom děti umístěovány do jednotlivých zařízení, kterými jsou dětské domovy, dětské domovy se školou nebo výchovné ústavy. Děti jsou zpravidla ve věku tři až osmnácti let. Hlavním úkolem zařízení je tedy psychologická diagnóza, výchova, péče o klienta, organizace související s jeho umístěním do zařízení a terapeutická pomoc. Klient je

v ústavu umístěn zpravidla po dobu osmi týdnů, poté je umístěn do konkrétního typu zařízení (zákon č. 109/2002 Sb.).

Posledním typem je *výchovný ústav*, který se uje o děti starších patnácti let (do osmnácti let), které mají diagnostikované závažné poruchy chování. Může být umístěn i dítě ve věku dvanácti let, pokud má uloženou ochranou výchovu a jeho chování je natolik problémové, že nemůže být umístěn do domácího domova se školou. Výchovný ústav plní funkci výchovnou, sociální a vzdělávací (zákon č. 109/2002 Sb.).

Pod *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* spadají *ústavy pro tělesně postiženou mládež*, které jsou určeny pro děti, jež mají vážný stupeň mentální retardace nebo kombinaci postižení smyslového, tělesného a mentálního. Děti jsou zde umístěny, protože výchova v běžném rodinném prostředí pro ně není možná (Matjíšek a kol., 1999, s. 41). Ústavy jsou určeny dětem od tří let až po dobu ukončení povinné školní docházky, popřípadě do ukončení přípravy na povolání. Do ústavů pro mentálně postiženou mládež jsou pak přijímáni jedinci od tří do dvaceti šesti let (možno i déle) (vyhláška č. 182/1991 Sb.).

2.2.1 Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Tato zařízení nabízejí ochranu a pomoc těm dětem, které vyžadují rychlou pomoc. Jsou to takové děti, kterým není poskytována žádná péče, je-li ohrožen jejich život nebo příznivý vývoj, péče v rodině není adekvátní k jejich věku, děti jakýmkoliv způsobem týrané (tělesně, duševně) nebo děti zneužívané, nebo dítě, u kterého jsou závažně ohrožena jeho základní práva. Zařízení poskytuje dítěti uspokojení základních životních potřeb, zahrnující ubytování, zdravotní péči popřípadě i psychologickou apod. (zákon č. 359/1999 Sb.).

Dítě je do zařízení umístěno na základě rozhodnutí soudu, na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností, na základě žádosti zákonného zástupce, nebo pokud o tuto pomoc požádá samo dítě (zákon č. 359/1999 Sb.).

adí se sem například Klokánky (www.nahradnirodina.cz).

Klokánek

Klokánky se řadí mezi zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, kde mohou být umístěny děti od narození až do osmnácti let (www.fod.cz). Patří mezi alternativy ústavní péče a jsou zřízeny Fondem ohrožených dětí. Stěžejním bodem zařížení je nahrazení ústavní

pé e a poskytnutí dítěti takovou péči, která se co nejvíce podobá péči rodinné. Je určen dětem týraným, zanedbávaným, zneužívaným nebo dětem, které jsou jiným způsobem sociálně ohroženy (Matějka a kol., 2002, str. 29). Dítě je v péči do té doby, než je možný jeho návrat do původní rodiny nebo není zvolena vhodná forma náhradní rodinné péče. Nespornou výhodou je, že se nejedná o péči ústavní (www.fod.cz).

Děti setrvávají v Klokánku zhruba pět let. Většina dětí se pak vrací ke svým rodičům, dalším dětem je poskytnuta náhradní rodinná péče a zbytek ukončí svůj pobyt zletilostí nebo jsou umístěni do jiného zařízení tj. nemocnice, psychiatrie nebo ústavní výchova (www.fod.cz).

Požadavky na vychovatele (tety a strýce)

Každý vychovatel musí podstoupit psychologické vyšetření, které odhaluje vhodnost osob k této činnosti (zajišťuje fond ohrožených dětí). Pokud je výchova realizována ve vlastních bytech, jsou nutné vhodné bytové podmínky, dále zkušenosti s výchovou a péčí o děti. Je také důležitá znalost osoby zájemce (pomocí různých kurzů, pobytů pro náhradní rodiny nebo při sledování péče zájemce během týdenních cyklů v domovech Fondu ohrožených dětí). U takových osob jsou vyžadovány určité osobnostní charakteristiky jako schopnost empatie, správné vedení a řízení domácnosti, odolnost v náročných situacích. Vychovatelé musejí být dále trestně a morálně bezúhonní, musejí mít ukončené střední vzdělání, zahrnuje i vyučení (www.fod.cz).

Základní charakteristika

O děti pečují zaměstnanci Fondu ohrožených dětí. Podle typu péče jsou rozděleni na manželský pár a tetu nebo se v péči o děti stávají dvě tety. Každý jedinec/ pár pečují o tři až čtyři děti. Mají široký záběr povinností jako péče o děti, vaření, hraní si s nimi, nakupování a jiné běžné činnosti vyskytující se v klasické rodině. Zařízení přijímají jak dívky, tak chlapce, a to bez ohledu na jejich věk. Sourozenci jsou přijímáni společně a zařazováni do stejných bytových jednotek. Ne vždy musejí být děti přijímány z diagnostického ústavu, tzn., že děti jsou přijímány ihned „z ulice“. Tety zůstávají s dětmi i během noci oproti dětským domovům. Klokánek tedy poskytuje dva základní typy péče. Klasická rodinná péče, která je realizována v bytech nebo rodinných domech tzv. tet a strýc, nebo v objektech spadajících pod Fond ohrožených dětí, kde jsou tzv. služební byty. O děti ve služebních bytech pečují dvě stálé tety, které se vždy po týdnu mezi sebou střídají (www.fod.cz).

3 PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Jedná se o formu náhradní rodinné péče, která je kontrolována, řízena a hmotně podporována státem (Kubíková, 1990, s. 21 - 22). Dítě je svěřeno do pěstounské péče fyzické osobě na základě rozhodnutí soudu, jestliže to vyžaduje zájem dítěte. Dále se musí pěstoun zavazovat, že dítěti poskytne řádnou výchovu (zákon č. 94/1963 Sb.). Často jsou děti umístěny do pěstounské péče pěstounských, kterým zákon neumožňuje osvojení. Pěstounská péče poskytuje dítěti potěbný domov, který mu nemohou z nejrůznějších důvodů zajistit vlastní rodiče, děti tak nemají nikoho, kdo by se o ně postaral. Tato situace může být krátkodobého charakteru, ale mnohdy trvá až do období dospělosti dítěte (www.mpsv.cz).

Většina dětí, které jsou umístěny do pěstounské péče, pocházejí z původní rodiny, která se o dítě nedokáže postarat tak, jak by měla a není zde velké procento naděje, že by se stávající situace změnila k lepšímu. Sami rodiče dítěte pak dávají souhlas k pěstounské péči a následnému předání dítěte do péče pěstounů (Matějka a kol., 2002, s. 20). Může se také ale jednat o případy, kdy dítětem zemou oba rodiče. Děti se potom ujímají v tšinou pěstounů, zpravidla prarodiče (Bubleová, Benešová, 2001, s. 10). Dále také mohly prožít svůj předchozí život v nějaké formě náhradní péče, tj. péče ústavní (např. kojenecký, diagnostický ústav) nebo za řízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (např. Klokánek) (Bubleová, Vávrová, 2010, s. 7).

3.1 Typologie dětí (vlastnosti)

Děti vhodné do pěstounské péče se v tšinou potýkají s odmítnutím vlastní rodinou, která je opustila, nepěovala o ně a neposkytovala jim potřebnou lásku. Jejich život probíhal v ústavu, kde bezpochyby nebyly naplňovány jejich základní lidské potřeby (láska, individuální péče). Proto musíme počítat s tím, že děti nejsou zvyklé na novost situace. V předchozích letech byly zvyklé se o sebe postarat více měně samy a jejich život byl spíše přežíváním. To všechno se může projevit v jejich chování, tzn., že se u nich mohou vyskytovat různé výchovné problémy, problémy se sociálním chováním projevujících se například neschopností komunikace s pěstouny, ale mohou být také včkov starší. Setkáváme se také s dětmi různých etnik i minorit, dětmi s nejrůznějšími handicapami aj. (Bubleová, Vávrová, 2010, s. 7 - 8).

Pěstouni by měli být dopodrobna seznámeni se zdravotním a psychickým stavem dítěte, měli by znát jeho sociální původ a sociálně-právní situaci. Veškeré informace o dítěti

budoucím pěstounem poskytují odborní pracovníci (např. sociální pracovníci, psycholog nebo lékař, který o dítě v předchozích letech pečoval) (Bubleová, 2001, s. 10). Pokud je dítě schopné se k situaci vyjádřit, mělo by mít ze zákona možnost sdělit své stanovisko k budoucí pěstounské rodině, a k jeho názoru by mělo být v následném řízení také přihlédnuto (Matjek a kol., 2002, s. 19).

3.2 Legislativní dokumenty upravující pěstounskou péči

Hlavním zdrojem informací o pěstounské péči je zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Další podrobnosti najdeme v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů; v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů a v právních předpisech o sociálním zabezpečení a zákoně č. 104/1991 Sb., m. s. Úmluva o právech dítěte (Matjek a kol., 2002, s. 15 - 16).

Zákon o rodině zejména upravuje manželství (vztahy mezi manželi, zánik manželství, rozvod aj.), vztahy mezi rodiči a dětmi (rodičovská zodpovědnost, pěstounská péče, opatrovnictví, porušenství, osvojení aj.) a výživné (vyživovací povinnost mezi manželi, vzájemná vyživovací povinnost rodiče a dětí aj.). Pěstounskou péči upravuje např. v části druhé (vztahy mezi rodiči a dětmi), hlava druhá (výchovná opatření), kde jsou např. vymezeny základní povinnosti pěstouna vůči dítěti (zákon č. 94/1963 Sb.).

Dalším důležitým dokumentem je *zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Sociálně-právní ochranou dítěte je dle zákona přednostně myšlena „ochrana práva dítěte na plynulý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, pěstování směrnicí k obnovení narušených funkcí rodiny“ (§1 zákona č. 359/1999 Sb.). Pro naše účely je důležité, že pojednává také např. o záležitostech pro výkon pěstounské péče nebo o zproštění pěstounské péče (zákon č. 359/1999 Sb.).

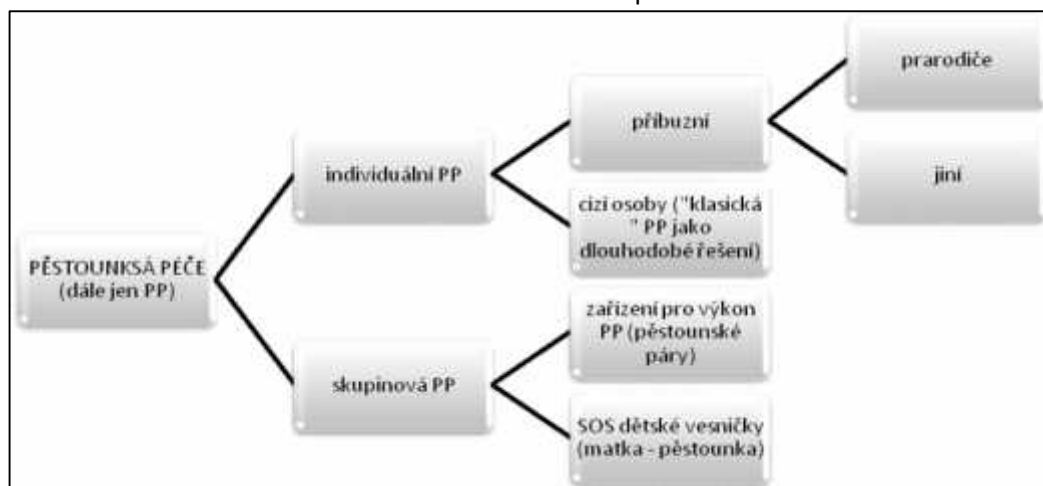
Pěstounskou péčí se také zabývá *zákon o státní sociální podpoře*. V tomto zákoně jsou přednostně upraveny dávky pěstounské péče, které např. zahrnují příspěvek na úhradu potřeb dítěte nebo odměnu pěstouna (zákon č. 117/1995 Sb.).

Úmluva o právech dítěte se odvíjí k mezinárodním smlouvám. Úmluva o právech dítěte byla přijata 20. 11. 1989 v New Yorku. Plnění a dodržování Úmluvy kontroluje Výbor pro práva dítěte. Státy, které tento dokument přijaly, jsou povinny zajistit práva dítěte, která jsou

v Úmluvě stanovena (např. právo na život, právo na jméno, právo dítěte na státní občanství, svoboda myšlení a náboženského vyznání aj.) (zákon č. 104/1991 Sb.).

3.3 Formy pěstounské péče a ostatní dělení

Tab. 1 Pěstounská péče

Zdroj Bubleová, Benešová, 2001, s. 5

První formou pěstounské péče je *individuální pěstounská péče*, která je stejná jako péče rodinná, tedy v běžném rodinném prostředí. Pěstoun/ka nebo manželský pár se ještě většinou stará i o vlastní dítě nebo má již dítě odrostlé a z domova (Matjek a kol., 2002, s. 16). Stávající bydliště pěstounské rodiny by mělo být primárně daleko od trvalého bydliště rodiče dítěte (Teplá a kol., 1976, s. 8). Dále se jedná o *skupinovou pěstounskou péči*, která se uskutečňuje v zařízeních, která byla speciálně vybudována pro tuto formu pěstounské péče, tzv. zvláštních zařízení pro výkon pěstounské péče. První formou jsou umělé rodiny, které jsou tvořeny manželským párem a dětmi jim svěřených do pěstounské péče, a další formou jsou SOS dětské vesničky, kde se o dítě stará matka pěstounka (Teplá a kol., 1976, s. 8). Výchova dítěte probíhá ve velkých pěstounských rodinách, které mají třeba i dítě vlastní a navíc se starají i o několik dětí svěřených do pěstounské péče (Matjek a kol., 2002, s. 16).

Dále pěstounská péče nabízí poměrně nový institut, a to *pěstounská péče na přechodnou dobu*. Tento typ pěstounské péče vešel v platnost od 1. 6. 2006 (www.mpsv.cz). Umožňuje řešit aktuální situaci dítěte krátkodobým pobytem u speciálně připravených pěstounů. Dítě zde setrvává pouze nezbytnou dobu, než se jeho situace začne řešit jiným způsobem (např. návrat do původní rodiny) (Bubleová, Vávrová, 2010, s. 6).

Pěstouni jsou k této činnosti speciálně školeni, protože se nejedná o klasickou pěstounskou péči. Tento typ péče je poskytován dítěti pouze krátkodobě. Pěstouni se musí vyškolit, aby zvládali přijmout dítě, na druhou stranu se od něj umějí v poměrně krátkém čase odpoutat, mohl by být také připraven poskytovat péči dalším dětem, které se k nim mohou následně dostat (Bubleová, Vávrová, 2010, s. 6).

Hlavními důvody této formy péče je například dlouhodobá hospitalizace rodiče v nemocnici apod. (www.mpsv.cz).

Za zmínku také stojí *pěstounská péče na víkend* (tzv. *hostitelská péče*). Jedná se o tzv. hostitelskou péči, která je určena především dětem žijícím v ústavních zařízení a z různých důvodů není možné jejich umístit do náhradní rodiny. Tyto děti však musí být natolik citově vyspělé, aby tuto situaci zvládaly (tj. přecházení mezi ústavním zařízením a pěstounskou rodinou). Pěstouni se ujímají dítěte na víkendy, svátky, prázdniny a jiné významnější události (Matějka a kol., 2002, s. 40 - 41).

Je určena výhradně těm dětem, které nemají možnost žít u své biologické rodiny, ústavní péče není pro jejich vývoj vhodná a tím pádem ho také narušuje nebo těm dětem, u kterých není možné osvojení, protože jim v tom brání různé důvody jako například právní, sociální, zdravotní, psychologické. Mezi základní důvody tedy patří individuální a skupinová pěstounská péče. Dále se může například jednat o pěstounskou péči vykonávanou prarodiči (nebo jinými příbuznými osobami), pěstounskou péči cizích osob (také pěstounská péče „klasická“) (Matějka a kol., 1999, s. 36).

Budoucí pěstouni jsou prověřováni, zda jsou vhodnými adepty k výkonu této činnosti. Za jejich vhodnost pro výkon činnosti zodpovídá orgán sociálně-právní ochrany dětí, jehož posudek si soud vyžádá před svěřením dítěte do péče (zákon č. 94/1963 Sb.). Pěstouni jsou podporováni státem formou finančních dávek (Matějka a kol., 1999, s. 38).

3.4 Vznik pěstounské péče

Rozhodnutí o přijetí dítěte do pěstounské péče začíná v samotné rodině, kdy by si její členové mohli ujasnit, proč se k tomuto kroku uchylují, jaký význam pro ně má pěstounská péče. Zodpovídat si otázky jako: Dokážu se o dítě postarat? Zvládnu mu zajistit dostatečnou finanční podporu? Nebude mi dítě překážet v osobní nebo profesní sféře? Takových otázek

existuje nes etn a je d ležit e o t chto otázkách hovo it zejména v širší rodin (Mat j ek a kol., 2002, s. 22).

Dalším krokem je získání doporu ení od p íslušného orgánu. Nejd íve musí žadatel navštívit obecní ú ad obce s rozší enou p sobností v míst trvalého bydlišt , odbor sociálních v cí a zdravotnictví, kde vyhledá odd lení pé e o rodinu a d ti nebo odd lení sociáln -právní ochrany d tí. Na tomto odd lení bude žadatel m p id lena sociální pracovnice zabývající se náhradní rodinnou pé í. Sociální pracovnice probere se zájemci základní informace týkající se této problematiky (Bubleová, 2002, s. 22 - 23). P íslušný ú ad nejprve shromáždí veškeré informace a doklady pot ebné pro zprost edkování p stounské pé e a založí spisovou dokumentaci o žadateli. Tato dokumentace musí obsahovat žádost, ve které musejí být uvedeny žadatelovi osobní údaje (jméno, p íjmení, datum narození a místo trvalého bydlišt); doklad o státním ob anství nebo o povolení k trvalému pobytu na území R nebo doklad, který dovolu je pobyt na území R nejmén na dobu 365 dní dle zvláštního p edpisu; dále opis z evidence Rejst íku trest ; zprávu, která podává informace o zdravotním stavu žadatele; informace shrnující ekonomické a sociální pom ry žadatele; písemné vyjád ení, které pojednává o souhlasu se za azením do evidence Ú adu pro zprost edkování osvojení d tí z ciziny nebo pokud žádá dít k osvojení pouze z ciziny. Mezi další dokumenty pat í písemný souhlas, že orgán sociáln -právní ochrany smí zjiš ovat další údaje, jako nap . zda je žadatel schopen dít ti zajistit vhodné výchovné prost edí nebo také m že kdykoliv zkoumat, jestli nedošlo k n jakým zm nám v p edložených písemných dokumentech. Žadatel dále musí souhlasit, a to písemn , s tím, že se bude p ípravovat na p íjetí dít te do rodiny. Mezi poslední dokumenty pat í vyjád ení obecního ú adu obce s rozší enou p sobností, který vydává své stanovisko k žádosti o zprost edkování p stounské pé e a vyjád ení z izovatele za ízení pro výkon p stounské, pokud žadatel žádá o za azení do evidence žadatel o zprost edkování p stounské pé e a vykonává p stounskou pé i v za ízení pro výkon p stounské pé e (www.mpsv.cz).

Podobným zp sobem jsou zakládány i spisové dokumenty d tí ur ených pro osvojení nebo p stounskou pé i (www.mpsv.cz).

P id lená sociální pracovnice navštíví žadatele p ímo v míst bydlišt , aby zjistila jeho bytovou a rodinnou situaci. Po posouzení a vyhodnocení veškerých informací je žádost zbylá dokumentace postoupena krajskému ú adu. Dalším krokem je psychologické posouzení žadatele, které zahrnuje jeho zkušenosti získané b hem života, pr b h d tství, manželství

a jeho stabilita, psychologické vlastnosti, d vodu p íjetí dít te aj. (www.mpsv.cz). P ed samotným p íjetím dít te je také nutný p ípravný kurz ur ený pro p stouny. Kurz slouží pro osvojení si v domostí souvisejících s p íjetím dít te do p stounské pé e. Žadatelé mají b hem kurzu možnost diskutovat s r znými odborníky, ale také s ostatními žadateli o p stounskou pé i (Mat j ek a kol., 2002, s. 23).

D ležitou roli hraje poradní sbor, který je složen z odborník , kte í posuzují p ípady d tí vhodných do p stounské pé e, a na základ t chto posouzení vyhledávají pro tyto d tí vhodné rodiny. Pak nastává „období ekání“ (Mat j ek a kol., 2002, s. 23 - 24). Pokud tedy žadatel usp l, je písemnou formou vyzván krajským ú adem, aby se dostavil k pohovoru, kde je seznámen s informacemi o dít ti a má také možnost seznámení se s dít tem. Do t iceti dn od doru ení písemného ú adu musí žadatel podat žádost o sv ení dít te do pé e budoucích p stoun . O sv ení dít te do pé e potom už rozhoduje soud, který je povinen si vyžádat stanovisko orgánu sociáln -právní ochrany d tí (www.mpsv.cz).

3.5 Zánik pěstounské péče

P stounská pé e zaniká ze zákona *dosažením plnoletosti* dít te a jeho *sociálním osamostatn ním*. P í schválení této úpravy bylo p edpokládáno, že dít naváže s rodinou takový citový vztah, že s rodinou z stane i po dosažení plnoletosti (Kubí ková, 1990, s. 29).

Dále m že zaniknout *zrušením* na základ soudního rozhodnutí, kdy návrh podá bu sám p stoun, nebo na návrh odd lení pé e o dít . M že se jednat nap . o p em nu p stounské pé e v osvojení, p echod dít te do jiné p stounské rodiny nebo návrat dít te do p edchozí rodiny (Mat j ek a kol., 1999, s. 37).

D vodu, p í iny neúsp chu p stounské pé e

Hlavní p í iny nebo d vodu neúsp chu a následného zániku p stounské pé e (podle p edb žných výsledk ýzkumu „Úsp šnost náhradní rodinné pé e“ realizovaný MPSV, na základ ankety mezi odborníky zabývajícími se náhradní rodinnou pé í) bychom mohli rozdlit podle n kolika hledisek (Ková ík, 1997, s. 29).

První jsou d vodu *ze strany dít te*, kdy asi nejv tším problémem je v k dít te (tím je myšlen p íliš vysoký v k dít te), dále neschopnost dít te komunikovat s p stouny, dalšími závažnými aspekty jsou pak nezvladatelnost dít te, vzdor a asociální chování, mentální

postižení, problémy týkající se romských dětí, různé vrozené vady, tělesné postižení aj. (Kovářík, 1997, s. 30).

Dále *d vody na straně pěstounských rodičů*. Mezi hlavní důvody neúspěchu patří nerealistická očekávání pěstounů, jejich vysoké nároky, které kladou na dítě, příliš malá tolerance nebo nízká připravenost pěstounů. Můžeme také zmínit nezralost pěstounů, nedostatečnou připravenost, neadekvátní výchovné styly, vyskytující se agrese v chování, neschopnost pěstounů přijmout dítě aj. (Kovářík, 1997, s. 30).

Těmto hlediskem jsou *d vody na straně odborníků nebo úřadů*, kde je nejvýšším problémem nedostatečná spolupráce mezi pověřenými orgány, které mezi sebou nekomunikují, proto je velmi důležité sjednocení metodologických postupů a vytvoření fungujícího informačního systému (např. propojení jednotlivých pracovišť zabývajících se pěstounskou péčí). U dítěte je také možnost, že tým odborníků může stanovit špatnou diagnózu (psychologickou, zdravotní) nebo nesprávně vyhodnotí osobnost pěstounů, dále tím může být i nedostatečná odborná pomoc pěstounům nebo dále, špatné vztahy s pracovníky kontrolujícími výkon pěstounské péče (např. chybějící empatie pracovníků) a další (Kovářík, 1997, s. 31).

Posledním hlediskem jsou *jiné důvody*, mezi kterými jsou nejčastěji uvedeny nejednotná koncepte systému, nejednotná metodika, nízká informovanost veřejnosti o náhradní rodinné péči aj. (Kovářík, 1996, s. 31).

3.6 Dávky pěstounské péče

Dle zákona o státní sociální pomoci má pěstoun nárok na příspěvky vyplývající z péče o své dítě. Na základě vzniku pěstounské péče se dítě a pěstouna týkají i další dávky státní sociální podpory jako například nárok na rodičovský příspěvek nebo příspěvek na dítě (zákon č. 117/1995 Sb.).

Životní minimum

Výše životního minima se odvíjí od zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Finanční částky jsou rozděleny do několika kategorií, a jsou následující (veškeré údaje jsou platné od 1. ledna 2012):

- Životní minimum na osobu iní 3 410k
- Životní minimum pro každou druhou a další osobu žijící ve společné domácnosti iní 2 830k
- Životní minimum pro nezaopatřené dítě do šesti let iní 1 740k
- Životní minimum pro nezaopatřené dítě od šesti do patnácti let iní 2 140k
- Životní minimum pro nezaopatřené dítě starší patnácti let iní 2 450k (www.zivotni-minimum.eu)

Dávky pěstounské péče se dělí na čtyři hlavní kategorie:

- Pěstovná věk pěstování dítěte
- Odměna pěstouna
- Pěstovná věk na úhradu potřeb dítěte
- Pěstovná věk na zakoupení motorového vozidla

První dávkou pěstounské péče je *pěstovná věk pěstování dítěte*, kdy se jedná o jednorázový pěstovná věk na dítě, který pěstoun obdrží pěstování dítěte do péče. Tato částka je určena k nakoupení základních věcí pro dítě. Pěstovná věk je pevně dán podle věku dítěte. Na dítě do šesti let iní pěstovná věk 8 000k, u dítěte mezi šesti až patnácti lety je to 9 000k a u dítěte mezi patnácti až osmnácti lety je to 10 000k (zákon . 117/1995 Sb.).

Dále je to *odměna pěstouna*, která vzniká jako projev úcty k člověku pečujícímu o své dítě. Finanční odměna pěstouna je určena podle výše jeho životního minima. Odměna se odvíjí od potřeby svých dětí. Pokud má pěstoun ve své péči min. tři nebo takové dítě, které je závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve II., III. nebo IV. stupni, výše jeho odměny iní 5,5 násobek jeho životního minima. U každého dalšího dítěte, které pěstoun dále přijme, se tato odměna navyšuje (zákon . 117/1995 Sb.).

Mezi další dávky patří *pěstovná věk na úhradu potřeb dítěte*. Každé dítě nacházející se v pěstounské péči, ale i po ukončení pěstounské péče, tj. i po osmnáctém roku, nejdéle však do dvaceti šesti let, pokud dítě nadále setrvává v domácnosti bývalého pěstouna a je nezaopatřené, má nárok na dávku. Pěstovná věk potom je 2,3 násobek životního minima dítěte. Pěstovná věk je možné zvýšit, pokud je dítě závislé na pomoci jiné fyzické osoby (zákon . 117/1995 Sb.).

Poslední je *p ísp vek na zakoupení motorového vozidla*, díky kterému vzniká p stounovi nárok na finan ní dotaci, pokud má ve své pé i min. ty i d ti, a je vylou ené využívat vozidlo pro výd le nou innost. P ísp vek íní 70 % z celkové ceny vozidla. Maximální poskytnutá ástka je 100 000k (zákon . 117/1995 Sb.).

3.7 Sdružení pěstounských rodin

Sdružení p stounských rodin je nezisková organizace, která pat í do odv tví náhradní rodinné pé e a svou existenci zahájila v roce 1995. Sdružení poskytuje sociální služby a je oprávn no k poskytování sociáln -právní ochrany d tí. D vodem vzniku sdružení je podpora rozvoje náhradní rodinné pé e. Nemén d ležitá je pomoc poskytovaná znevýhodn ým d tem a mladým lidem, kterým sdružení umož ůje p írozený vývoj, napomáhá v osobním r stu, snaží se d tem zajistit kvalitní život a plné zapojení do života spole nosti (www.pestouni.cz).

Sdružení p stounských rodin poskytuje d tem a jejich p stounským rodi m následující formy pomoci, *poradna NRP*, která je složena z týmu odborník , kte í poskytnou veškerou možnou pomoc d tem, zájemc m a žadatel m o náhradní rodinnou pé i. Služby poradny také vyhledávají rodiny s d tmi v náhradní rodinné pé i (www.pestouni.cz).

Dále prost ednictvím *Domu jistoty* zprost edkovává Pestrou klubovnu, která se adí mezi nízkoprahová za ízení pro d ti a mládež. Klubovna je ur ena d tem ze sociáln znevýhodn ného prost edí, které tu mohou smyslupln trávit sv j volný as. D tem je také nabídnuta odborná pomoc a podpora související s ešením jejich problém (www.pestouni.cz).

Poslední nabídkou je *D m na p li cesty*, který je ur en mladým lidem, kte í se o sebe nedokážou pln postarat a jejich stávající životní situace je natolik vážná, že vyžaduje odbornou pomoc. Jedinc m je poskytnuto asov omezené ubytování, které v tšinou nep esahuje jeden rok. Dále jim je nabídnuta odborná pomoc a poradenství, které by jim m lo napomoci vy ešit jejich stávající sociální situaci. Mohou se zapojit do aktiva ních program , které jedinc m umož ůjí získat a rozvíjet pracovní návyky a dovednosti (www.pestouni.cz).

4 SOS DĚTSKÉ VESNIČKY

SOS dětské vesničky patří do zařízení pro výkon pěstounské péče. V tomto zařízení do pěstounské péče získává dítě sama matka - pěstounka, které je ve většině případů poskytnuta k pomoci další osoba, tzv. teta. Tato osoba je matce nápomocná, jak při výchově a péči o dítě, tak při pomoci v domácnosti. Každá matka - pěstounka dostane k dispozici domeček, ve kterém žije společně se svými dětmi. Seskupením vzniká shluk domečků (10 – 12), které tvoří Vesničku. Každý domeček je pak tvořen rodinou, kterou tvoří matka – pěstounka, popřípadě manželé – pěstouni a dítě, kterých bývá kolem šesti a více. Většinou se dává přednost utvoření skupiny dětí složené ze sourozenců, u kterých jejich původní rodina z nějakých důvodů selhala (Matějka a kol., 2002, s. 17).

Konkrétní SOS dětské vesničky spadají pod náhradní rodinnou péči a jsou realizovány formou skupinové pěstounské péče. Do vesniček se dítě dostanou prostřednictvím soudního rozhodnutí, kdy jsou svěřeny do péče nových pěstounů. Pěstouni působící v SOS dětských vesničkách mají podepsanou dohodu o výkonu pěstounské péče se Sdružením SOS dětských vesniček. Pěstouni mají široké spektrum nabídky odborné pomoci, do které patří editel vesničky, pedagog, sociální pracovník, rodinný asistent, externí psycholog aj. (Pokorný, 2010, s. 9).

„Sdružení SOS dětských vesniček je nezisková, nevládní, nepolitická a nenáboženská organizace, která se snaží pomáhat dětem ohroženým ztrátou rodičovské péče nebo dětem, které již rodičovskou péči ztratily“ (www.sos-vesnicky.cz).

4.1 Historie

Koony vzniku SOS dětských vesniček sahají do období konce druhé světové války v Rakousku. Po druhé světové válce se ocitlo bez rodiny a domova mnoho dětí a ženy, které ve válce ztratily své muže. SOS vesničky mly dětem nabídnout nový domov a milující matky, a ženám po ztrátě partnera poskytnout nový smysl života. Roku 1949 vzniká v Rakousku ve městě Imst první SOS dětská vesnička. Zakladatelem SOS dětských vesniček byl Herman Gmeiner. Následně vznikají v následku potřeby péče o ohrožené děti i vesničky v dalších státech. (podporujeme rodinu.cz). Roku 1960 začíná svou existenci SOS – Kinderdorf International, které funguje jako zastřešující organizace pro veškerá sdružení SOS dětských vesniček (www.sos-vesnicky.cz).

V současnosti jsou SOS detské vesničky realizovány ve 132 zemích (stav k 31. 1. 2008) po celém světě (www.podporujemerodinu.cz).

Na našem území je vznik první vesničky datován do druhé poloviny šedesátých let. Innost vesniček zprostředkovává Sdružení SOS detských vesniček, které vzniklo v roce 1969 (www.podporujemerodinu.cz). Jeho vzniku předcházelo založení Kruhu přátel SOS detské vesničky z roku 1968. Téhož roku byl založen přípravný výbor Sdružení přátel SOS detské vesničky (www.sos-vesnicky.cz). Nedlouho na to vznikají první SOS detské vesničky v Karlových Varech a ve Chvalov. V letech 1975 – 189 muselo Sdružení pozastavit innost v důsledku komunistického pádu. Po jeho pádu ji znovu obnovilo (www.podporujemerodinu.cz).

Dnes jsou v České republice provozovány tři SOS detské vesničky, které se nacházejí v Karlových Varech – Doubí, ve Chvalov a v Brně – Medlánkách. Sdružení provozuje také tzv. Komunitu mládeže (www.podporujemerodinu.cz).

4.2 Systém následné péče

Systém následné péče je obsažen ve dvou hlavních organizacích, které tvoří *Komunita mládeže* v Brně a program *Polozávislé bydlení*.

Komunita mládeže je realizována prostřednictvím Sdružení SOS detských vesniček a patří mezi výchovné zařízení. Instituce je určena dětem, které vyrůstají v pěstounské péči v SOS detských vesničkách, kde o ně pečuje matka - pěstounka. Aktuálně je provozována Komunita mládeže v Brně pro děti z SOS detské vesničky ve Chvalov (www.sos-vesnicky.cz).

V Komunitě mládeže pracuje tým odborníků, který jedince připravuje na budoucí povolání, zprostředkovává jim zkušenosti využitelné v praxi, učí je rzným pracovním dovednostem a návykům. Během návštěv Komunity mládeže je u dětí podporován jejich osobnostní rozvoj pomocí rzných aktivit. Odborníci ve své innosti využívají zážitkovou a sociální pedagogiku (www.sos-vesnicky.cz).

Pevážnou část klientů tvoří žáci s ukončenou základní školou, kteří dále pokračují ve studiu nebo začínají aktivně pracovat. Každému jedinci je přidělen pedagog, který se mu vnuje, formuje jeho osobnost a usnadňuje jeho osamostatnění. Pokud ho mladý člověk požádá, je mu pedagog nápomocný v řešení dalších problémů týkajících se osobního, studijního

nebo pracovního života. Dležitá je také spolupráce pedagoga s p stoukou (www.sos-vesnicky.cz).

V návaznosti na Komunitu mládeže vznikl program *Polozávislé bydlení*, který si za cíl klade zdokonalení inností, které lov k využije ve svém samostatném život (hledání bydlení, finan ní gramotnost aj.) Délka pobytu je max. t i roky a p edpokládá úplnou p ipravenost mladého lov ka k osamostatn ní (www.sos-vesnicky.cz).

4.3 Cíle, principy a koncepce SOS dětských vesniček

SOS d tské vesni ky vznikly jako alternativa ústavní pé e a proto si jako hlavní cíle kladou vytvo ení p stounské rodiny, která nahrazuje rodinu vlastní; poskytnutí pomoci d tem bez domova, a s tím související výchova a pé e; dále dát d tem možnost poznat, jak funguje rodina, vytvá ejí si blízké – rodinné vztahy a v neposlední ad dávají d tem možnost rozvoje jejich individuality, vlastních zájm aj. (Pokorný, 2010, s. 9).

Model pé e o dít v SOS d tských vesni kách je založen na ty ech hlavních principech, které jsou mezi sebou vzájemn propojeny. Prvním je *matka - p stounka*, která je základem každé rodiny ve vesni ce, a která o sv ené dít pe uje a vychovává jej. P stounka navazuje s dít tem blízký vztah, p esn takový jaký by m l být mezi matkou a jejím dít tem. Dále se stará o domácnost a udržuje ji v chodu. Musí ovšem respektovat p vodní život dít te, se kterým souvisí i jeho p edchozí rodina. S dít tem p ijímá i jeho kulturu a náboženské vyznání. Dále jsou to *brat i a sestry*, které má p stounka na starosti, a kte í spolu žijí, jako by byli vlastní sourozenci a asem mezi sebou také vytvá ejí takové vztahy. Platí zde pravidlo, že pokud do SOS vesni ky p icházejí vlastní sourozenci, jsou dáni spole n do jedné rodiny. T etím pilí em je *d m*, ve kterém rodina spole n žije a ve kterém se utvá ejí nové vztahy. Tento d m pro sv ené d ti p edstavuje domov, místo, kde naleznou bezpečí a podporující rodinu. Nemén d ležitá je také *vesni ka*, p esn ji *SOS vesni ka*, která je tvo ena n kolika domy, jež jsou si blízké. Hlavním d vodem je možnost spolupráce matek – p stounek, p edávání si zkušeností a rad. D ti mezi sebou utvá ejí p átelství a mohou spolu sdílet spole ný osud. Vesni ka je vsazena do ásti obce, která s ní spolupracuje a bere ji jako svou sou ást. D ti jsou integrovány do spole nosti jak prost ednictvím rodiny, vesni ky, ale i samotné obce (Pokorný, 2010, str. 9).

Sdružení SOS d tských vesni ek se snaží následovat ur itou koncepci, která je stejná pro SOS d tské vesni ky po celém sv t . Každému dít ti je zajišt n individuální p ístup. Poté, co

je dítě přijato do rodiny, je zajištěna jeho emoční stabilita, sociální a životní dovednosti. Je mu zajištěno potěbné vzdělání a s tím spojený kladný postoj k práci. Pěstouni popř. jiní odborníci respektují individualitu dítěte, tzn. jeho pohlaví, náboženské vyznání a biologickou rodinu. Rodiny v SOS vesnicích mezi sebou vzájemně spolupracují a dítěte během výchovy připravují na budoucí samostatný život (Hubičková, 2005, s. 3).

4.4 Žadatelé o pěstounskou péči

Hlavní prioritou Sdružení SOS dětských vesnic, je výběr pěstounek. V minulosti byly přijímány pouze matky – pěstounky bez možnosti soužití s vlastním partnerem. Dnes už je tato zvyklost překonána a pěstounky si s sebou do vesnic mohou přivést i partnera, který je samozřejmě podroben stejným testům jako pěstounka. Základní jednotkou v SOS vesnicích se tedy může stát bu sama pěstounka, nebo i pěstounský pár. Ovidně bude lepší volbou pěstounský pár, který se více přibližuje tradičnímu modelu rodiny. Stát se pěstounem ovšem není snadné, a pokud se jím chce stát pár, pravděpodobná úspěšnost je ještě nižší (Pokorný, 2010, s. 10).

Pokud se chce jedinec stát pěstounem, může se se svými otázkami obrátit na Sdružení SOS vesnic, které mu nezávatně poskytne informace a odpoví na základní otázky (Pokorný, 2010, s. 10). Toto osobní setkání v tšinou probíhá v Národní kanceláři v Praze s národní poradkyní (www.sos-vesnicky.cz). Jestliže zájem o pěstounskou péči ze strany uchazeče stále pokračuje, je nutná odborná příprava jedince k výkonu této činnosti. Příprava se skládá z části teoretické a části praktické. Podle organizačních možností přípravu zajišťuje přímo Sdružení SOS dětských vesnic nebo krajský úřad (u této varianty je nutné doplnění nadstavby, která je přímo zaměřena na pěstounskou péči v SOS dětských vesnicích) (Pokorný, 2010, s. 10). Zájemci jsou informováni o úskalích pěstounské péče, která není otázkou pár let, ale jedná se minimálně o deset let. Uchazeči musí být seznámeni se základní problematikou, ale jsou také připraveni na to, že ne na všechno jim bude poskytnuta odpověď. Mezi hlavní témata patří integrace dětí menšin (konkrétně jirómských), vztah dítěte s biologickou rodinou a jaké stanovisko by měla pěstounka vůči nim zaujmout a v neposlední řadě schopnost svých dětí vést samostatný život (Hubičková, 2005, s. 3). Praktická část je povinná u obou typů přípravy, která se realizuje formou praxe v dané SOS vesnici. Uchazeč o tento typ péče musí být zařazen do evidence žadatelů o svření dítěte do pěstounské péče p říslušným krajským úřadem. Tím naplní jednu z podmínek odborné přípravy (Pokorný, 2010, s. 10).

V následujících odstavcích jsou uvedeny nej častější dotazy, týkající se činnosti pěstounky v SOS dětských vesničkách. Odpovědi poskytl dr. Jarmila Hubičková, která je koordinátorkou SOS dětských vesniček.

Práce je určena pro všechny ženy, které mají rádi děti a chtějí o ně pečovat. Jsou také ochotny spolupracovat s okolím a umožnit jim přijmout nový způsob života. Ženy by měly být v kuřáckém věku až čtyřiceti lety (Hubičková, 2005, s. 3).

Nej častěji se o práci zajímají bezdětné ženy, které jsou úspěšné ve svém povolání. Jejich děti mohou být také „odrostlé“ a mimo domov a ženy chtějí ve své mateřské činnosti pokračovat, protože naplňuje jejich život. Stává se také, že o práci žádají ženy dlouhodobě bez práce. I tyto uchazečky dostávají šanci, pokud splní ostatní kritéria (Hubičková, 2005, s. 3).

Profese matky – pěstounky je nabízena prostřednictvím Sdružení SOS dětských vesniček, které své inzeráty publikuje v denním tisku, a to ve všech regionech. Inzerát je kolem osmi až dvanácti a jsou publikovány během týdne. Během posledních dvou let (2004 – 2005), na tyto inzeráty zareagovalo ročně asi sedmdesát zájemky. Z toho pouze dvacet až dvacet pět procent využije možnost osobního setkání, zbytek uchazeček se spokojí pouze s poskytnutými informacemi prostřednictvím emailů, telefonických rozhovorů a více už se o tuto činnost nezajímají, protože jsou pro ně stávající podmínky nevyhovující nebo příliš náročné. V České republice je nejvyšší poptávka o práci na Moravě, konkrétně jižní Morava (Hubičková, 2005, s. 3).

Žadatelé o pěstounskou péči musejí projít odbornou přípravou. Přípravný kurz pro budoucí pěstouny je dlouhý týden, ale praxe ukazuje, že optimální délka přípravy je až jeden rok, kdy žena nebo pár zvažují všechny možné klady a zápory profese (Hubičková, 2005, s. 3). Nejprve zájemci absolvují psychologickou diagnostiku, která probíhá v Olomouci a je vedena odborným psychologem v rozsahu tří až pět hodin. Na to navazuje individuální práce psychologa se zájemkyní postupně. V průběhu práce trvá dvacet až dvacet pět hodin. Psycholog – průvodce připravuje zájemkyni k jejich vstupu do SOS vesniček. Následně podle daných kritérií vybrány pouze ty, které uchazečky, které se účastní dvanácti denního teoretického kurzu, kde jsou ženy seznámeny se základní problematikou SOS dětských vesniček (vývojová psychologie, práce s týranými nebo zneužívanými dětmi aj.). S uchazečkami pracují jako externí pracovníci, tak zaměstnanci SOS vesniček (www.sos-vesnicky.cz).

Po přípravě uchazečky podstupují praxi ve vybraných SOS vesničkách a rodinách, která je dlouhá šest měsíců (Hubičková, 2005, s. 3). V SOS vesničkách jsou uchazečky zaměstnány jako kandidátky, tj. „rodinné asistentky“. Žijí v jedné z rodin, kde na ně dohlíží matky – pěstounky společně s odborným týmem. Prakticky fungují jako druhé matky – pěstounky, které je do této funkce zaujmou (www.sos-vesnicky.cz). Během praxe musí také podat žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstounem. Pokud vše jde tak, jak má, přichází na řadu hledání dětí a následné čekání, které je pro pěstouny asi nejobtížnější. Přemýšlejí o budoucích dětech, zda všechno zvládnou, zda je dítě přijmou nebo jaké děti budou aj (Hubičková, 2005, s. 4). Výběr vhodných kandidátek je uskutečňován v průběhu celého procesu. Uchazečky se také mohou kdykoliv rozhodnout a svou přípravu ukončit, nebo ji také může ukončit strana druhá (www.sos-vesnicky.cz).

Posledním stupněm už je jen hledání dětí, o které by se matka – pěstounka mohla postarat, a které jsou umístěné v ústavní péči. Nutným podkladem je, aby byla pěstounka zařazena do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny/ osvojiteli (www.sos-vesnicky.cz).

5 TRANSFORMACE A SJEDNOCENÍ SYSTÉMU PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI V ČR

Dlouhodobá studie souasného systému péče o ohrožené děti poukazuje na jeho vážné nedostatky. Zdaleka se neztotožujeme s úrovní, která by měla odpovídat vyspělým státům Evropy. Naším největším problémem je vysoký počet dětí umístěných v ústavní péči, až o sedmdesát procent veškerých dětí nacházejících se v systému náhradní výchovy. V pěstounské péči nebo osvojení je to pak zhruba dvacet pět procent. U ostatních evropských států je to přesně naopak (www.mpsv.cz).

Dalšími problémy potom jsou malá nabídka alternativních forem práce se zmíněnými dětmi nebo nedostatečná pozornost v nově ohroženým rodinám. Souasný systém agendy péče o ohrožené děti je také velmi neorganizovaný. Péče o ohrožené děti se zabývá několik resortů, které mezi sebou nejsou těsně propojeny a nespolupracují spolu. Péče o ohrožené děti je nesystematicky rozdělena do státní správy, samosprávy, státního a nestátního sektoru. Každý sektor disponuje rozdílnými kompetencemi, odlišnou odpovědností, legislativní úpravou, množstvím odborných pracovníků a rozdílnými finančními prostředky. V důsledku toho vzniká řada neshod, která je také zapříčiněna tím, že nebyl zřízen žádný orgán, který by měl dohled nad celým systémem péče o ohrožené děti a měl by tak hlavní pravomoc (www.mpsv.cz)

Zmíněné nedostatky vedly Ministerstvo práce a sociálních věcí k vypracování „Analýzy souasného stavu institucionálního zajištění péče o ohrožené děti“. Analýza byla schválena vládou 26. 3. 2008 a s ní souasně dala pokyn prvnímu místopředsedovi vlády a ministru práce a sociálních věcí k vypracování „Návrhu opatření transformace a sloučení systému péče o ohrožené děti - základní principy“ do 31. 12. 2008 (www.mpsv.cz).

Hlavní úkoly transformace

- Snížení počtu dětí v ústavní péči,
- sjednocení systému péče o ohrožené děti,
- sjednocení postupu pracovníků,
- zlepšení kvality péče o tyto děti a jejich rodiny.

5.1 Návrh opatření transformace a sloučení systému péče o ohrožené děti

Analýza současného stavu institucionálního zajištění péče o ohrožené děti sebou nese určité úkoly, které naplní uje práv Návrh opatření. Hlavní slovo při tvorbě má Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, které tvorbu obsahu návrhu přímo řídilo v rámci Meziřezortní koordináční skupiny. Tato skupina je tvořena ministerstvy, která se zapojují do péče o ohrožené děti. Patří sem Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra a Ministr pro lidská práva a národnostní menšiny. Dalšími členy skupiny jsou zástupci samosprávy, tj. Asociace krajů ČR a Svaz měst a obcí ČR (www.mpsv.cz).

Následující členové skupiny na základě zmíněného návrhu se slíbili vzájemnou spolupráci zejména v oblastech *řízení péče o ohrožené děti*, kde se pokoušejí sjednotit postupy všech pracovníků v péči o ohrožené děti bez ohledu na jejich rezortní příslušnost. Dále se zamějí na *charakter péče*, kde je kladen důraz na preventivní aktivity, propojení služeb pro ohrožené děti a rodinu a také individuální klientský přístup. Odborníci pracují také na oblasti *lidských zdrojů*, mezi které patří zakotvení praxeového vzdělávání pro všechny pracovníky péče o ohrožené děti a také snaha o zajištění následného vzdělávání a supervize. Účtí oblastí je *financování*, kde se odborníci zamějí na posílení finančních prostředků v systému péče o ohrožené děti a také se snaží o přesun financí do oblastí prevence. Ke změnám dochází i v oblasti *legislativy*, kde dochází k revizi a sjednocení právních předpisů, které zahrnují systém péče o ohrožené děti. Poslední oblastí je *popularizace a osvětlení ochrany ohrožených dětí*, je kladen důraz na šíření kvalitních informací, které podporují zapojení široké odborné i laické veřejnosti do ochrany ohrožených dětí (www.mpsv.cz).

Neméně důležité je také vytvoření normy, která by byla závazná pro všechny pracovníky nacházející se v oblasti péče o ohrožené děti, a dále vytvoření funkce tzv. klíčového pracovníka, jež by pracoval s dítětem a jeho rodinou (www.mpsv.cz).

Hlavní zásady

Prvotně se jedná o *nasazení v tísni po tu a maximální zapojení pracovníků OSPOD*. V mnoha případech se pracovníci nezapojují jako pomocné síly při řešení krizových situací v rodinách, v důsledku jejich nízkého počtu apod. Je důležité, aby byl OSPOD brán jako pomocná síla a ne jako nutné zlo, jak je tomu v současné době. Dále *nasazení OSPOD*

a dalších souvisejících subjektů systému péče o ohrožené děti do terénu. Pracovníci mají nedostatek informací, které by mohli ověřit přímo z rodin určených klientů. Příčinou je opět již zmíněný nedostatek pracovníků nebo jejich nespolupráce apod. Z toho důvodu je nutné vybudovat určitý systém multidisciplinární spolupráce. Prvníinností by se také měla nejprve zaměřit na *preventivní opatření*, která by předcházela odebrání dětí z jejich rodin. Dále je nedostatek spolupráce mezi školami, zdravotnickými institucemi, nestátními neziskovými organizacemi atd. Naplnění těchto úkolů by mělo do budoucna snížit finanční náklady související s odebráním dětí z rodin. Zapracovat se také musí na *vzdělání pověřených pracovníků a jejich platovém ohodnocení*. Pracovníkům musí být poskytnuty potřebné nástroje, metodické postupy, pracovní vazba aj., aby byli ke své činnosti motivováni a lépe ji tak mohli vykonávat. Základním bodem je, že *dítě by mělo vyrůst ve své rodině*, pokud nedochází k rozporům s jeho zájmy. Proto by veškeré formy ústavní výchovy měly být až poslední řešením. S tím souvisí dostatečná preventivní opatření, práce s rodinou a zkvalitování péče o ohrožené děti. A poslední zásadou je, že pokud si dítě přejde, má možnost a právo *vyjádřit svého názoru a spolupůstí*. Odborným pracovníkům (psychologům, sociálním pracovníkům aj.) není umožněna dostatečná spolupráce s dětmi, která by jim měla být klíčová při objasňování vzniklé problémové situace (www.mpsv.cz).

5.2 Národní akční plán

Na předchozí dokumenty navazuje tzv. Národní akční plán (dále NAP) k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti. Plán obsahuje klíčové aktivity vedoucí ke zvýšení kvality péče o ohrožené děti. Dokument je zaměřený na všechny složky systému péče o ohrožené děti (www.mpsv.cz).

Hlavními principy NAP jsou upřednostnění náhradní péče před péčí ústavní a s tím související snížení počtu dětí v ústavní péči; zaměřením se na preventivní činnost, tj. práci s ohroženými rodinami a snaha o ponechání co nejvíce dětí ve vlastní rodině; individuální přístup ke každému problému, rodině aj.; zvýšení práce v terénu a možnost vyššího podílu rodin a dětí na řešení jejich stávající situace (www.mpsv.cz).

Mezi základní úkoly potom patří *sjednocení systému a řízení péče o ohrožené děti; zlepšení kvality péče o ohrožené děti a jejich rodiny* (právo dítěte styku s vlastní rodinou, pokud je z ní odebráno; dlouhodobá spolupráce s rodinou; vytvoření individuálního plánu pro rodinu; důraz na prevenci apod.); *rovnouměrné rozprostření financování systému péče o ohrožené děti*

(posílení finančních zdrojů v této oblasti, peníze budou rozdělovány mezi pracovníky v sociální sféře a omezení se financí v nově materiálních investicích); *změna/ úprava legislativního systému péče o ohrožené děti* (posílení finančních zdrojů v této oblasti, peníze budou rozdělovány mezi pracovníky v sociální sféře a omezení se financí v nově materiálních investicích) a *osvětováinnost neboli práce s veřejným míněním* (www.mpsv.cz).

Na plnění Národního akčního plánu se podílejí veškeré rezorty společně. Pro každý druh úkol je stanovena meziresortní skupina, která se zavazuje za jeho splnění a je odpovědná ministru práce a sociálních věcí, který transformaci usměrňuje (www.mpsv.cz).

Transformace péče o ohrožené děti není zdaleka otázkou měsíců, ale potrvá nejméně deset let. Ústavy nebudou úplně zrušeny, ale jejich kapacita bude omezena a klienti budou přijímáni jen ze závažných důvodů. Dále se budou využívat v síti služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny, například krátkodobé pobyty rodiny s dětmi v době krize apod. (www.mpsv.cz).

5.3 Pěstounská péče a její úloha v transformaci

V ČR je momentálně kolem 4 800 pěstounských rodin. Tento počet by se měl minimálně zdvojnásobit. Ideou je vyškolení profesionálních pěstounů, kteří budou péči vykonávat jako své hlavní zaměstnání (alespoň jeden z páru) (www.vzd.cz). Ústavní péče by měla být nahrazena zejména pěstounskou péčí. Děti nebudou muset procházet kojeneckými ústavami, ze kterých budou přemísťovány do dětských domovů do tří let apod., ale budou umísťovány do péče profesionálních pěstounů (www.mpsv.cz). Neměli bychom také opomíjet ekonomické důvody transformace. Fungování kojeneckých ústav stojí stát ročně 788 mil. Kč ročně, tj. 37 341 Kč měsíčně na jedno dítě umístěné v kojeneckém ústavu. Naopak dítě v pěstounské péči „stojí“ pouze 10 000 Kč měsíčně. (Plíková, 2011, s. 1) Až padesát procent financí, které jsou investovány ze státního rozpočtu do péče o ohrožené děti, jde přímo do ústavní péče (dokument *Rušení kojeneckých ústav*, Fokus T24, 2012). Tito pěstouni budou rozděleni podle specializace například pěstouni pro děti s postižením, pro děti s poruchami chování nebo podle délky jejich péče, tj. například na přechodnou dobu. Je samozřejmé, že i přes veškeré snahy budou některé děti vyžadovat takovou formu péče, kterou jim poskytne pouze institucionalizovaná péče. Ale tato péče by přišla až v případě, že by náhradní rodiny selhaly, například u problémových dětí (www.mpsv.cz).

5.4 Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí

V souvislosti s probíhající transformací byla připravena novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. V praktické části se zamůžeme na novelu zákona v oblasti pěstounské péče. Záměry novely jsou jak změny pěstounské péče i obecně, tak také v oblasti SOS dětských vesniček, kde je pěstounská péče realizována. Vlivem novely by mohly vzniknout změny například v oblasti dávek pro pěstouny, změna statutu zařízení pro výkon pěstounské péče na povolené osoby a s tím související změny, úprava dohod o výkonu pěstounské péče apod. (návrh novely zákona č. 359/1999 Sb.). K připravované novele vydalo své stanovisko i samotné zařízení pro výkon pěstounské péče, tedy konkrétně Sdružení SOS dětských vesniček, které je přístupné na oficiálních stránkách SOS dětských vesniček. Viz elektronické zdroje.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 METODOLOGIE KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

V praktické části byl zvolen kvalitativní výzkum, který je oproti kvantitativnímu výzkumu zaměřený spíše na pochopení souvislostí, vztahů a chování jedince v určitých prostředí nebo situacích, než na objektivní měřitelná data. Výzkumník se snaží spíše o určitý popis toho, co během výzkumu zaznamenal nebo zpozoroval (Hendl, 2005, s. 50 – 52).

Výhodou kvalitativního výzkumu je proniknutí do hloubky případu, jeho objasnění ve všech možných směrech. Pohybujeme se v pirozených podmínkách, navrhuje vlastní teorie apod. Mezi jeho záporné vlastnosti naopak patří jeho časová náročnost, často nemožnost vztáhnout na populaci a snadnější ovlivnitelnost výsledků názory a postoji výzkumníka (Hendl, 2005, s. 52 – 53).

6.1 Problém šetření a jeho cíle

Jako problém šetření byla zvolena transformace péče o ohrožené děti, konkrétně se zaměřím na připravovanou novelu zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kde se zamůžeme na oblast pěstounské péče a zařzení pro výkon pěstounské péče. Hlavním cílem šetření tedy je přiblížit širokému okolí souasnou problematiku transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti, konkrétně oblast pěstounské péče. Aktuálně je toto téma velmi diskutované v politických kruzích, v oblasti sociálních služeb a zainteresovaných odborníků. Na základě osobní ankety jsme došli k závěru, že laická veřejnost v podstatě neví, co transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti obnáší nebo že n jakým způsobem probíhá. Na základě těchto informací jsme se rozhodli naši práci informovat veřejnost hlavně o tom, jak transformace postihne pěstounskou péči, zařzení pro výkon pěstounské péče, tedy SOS dětské vesničky, s odkazem na připravovanou novelu zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Jako dílčí cíle jsme si stanovili především zjistit osobní názor editelů SOS dětské vesničky na připravované náborové nové pěstouny, uzavření kojeneckých ústavů, orientace sociálních pracovníků na oblast primární prevence, nebo základní nedostatky i pozitiva připravované novely zákona.

6.2 Otázky šetření

Otázky šetření byly zaměřeny na dvě základní oblasti: připravovaná novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí a její dopad na zařazení pro výkon pěstounské péče, a hlavní záměry transformace v souvislosti s pěstounskou péčí.

V první oblasti byl tedy rozebrán dopad novely zákona na zařazení pro výkon pěstounské péče, tedy SOS dětské vesničky, konkrétně jak se projeví změna názvu zařazení pro výkon pěstounské péče na Povolené osoby. Dále jak SOS dětské vesničky pracují s novými zařazenými standardy péče o dítě, jak ovlivní SOS dětské vesničky úprava smluv mezi pěstouny a povolenými osobami a změna dávek pěstounské péče.

V další oblasti byly zpracovány záměry transformace, mezi které patří: vyšší podpora styku dítěte s biologickou rodinou, podpora ústí dítěte na podílení se na procesu (odebrání dítěte z rodiny apod.) a přihlídnutí k jeho názoru, plánovaná osvětla široké veřejnosti, nábor pěstounů prostřednictvím připravovaných kampaní, změna funkce sociálních pracovníků a s tím související příprava na orientaci v oblasti primární prevence. V každé oblasti jsme se také obohatili o osobní názor pana Malíčka na připravované kroky. V poslední části následující kapitoly byly panem Malíčkem shrnuty hlavní nedostatky transformace a z nich vyplývající nedostatky novely zákona.

6.3 Metoda

Interview (rozhovor) je podle profesora Chrásky „metoda shromáždění dat o pedagogické realitě, která spoívá v bezprostřední verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta“ (Chráska, 2007, s. 182).

Výhodou této metody je vznik osobního kontaktu mezi tazatelem a respondentem. Tím pádem má tazatel větší šanci na pochopení názoru a postoje respondenta. Podle zvoleného typu interview se může respondentem rozptýlovat, pokud v jeho odpovědích vznikají nějaké nejasnosti apod. (Chráska, 2007, s. 182).

6.3.1 Dělení

Interview se dělí na tři základní typy a to strukturované interview, polostrukturované interview, nestrukturované interview a skupinové interview (Chráska, 2007, s. 182).

6.3.2 Zvolený typ metody

Zvoleným typem této metody je nestrukturované interview. Tento typ interview probíhá spíše jako běžná komunikace. Nejprve respondentovi sdělíme záměr rozhovoru, máme sice připravené otázky, ale ve finále je ani nemusíme všechny využít, pokud se nám zdá nějaká oblast zajímavější, můžeme se zaměřit na ni (Chráska, 2007, s. 183).

6.3.3 Pravidla rozhovoru

Í když se jedná pouze o nestrukturovaný rozhovor, tak i na takový je nutné se důkladně připravit a prostudovat potřebnou odbornou literaturu (Švaříček, Šešková a kol., 2007, s. 162). V našem případě jsme prostudovali odborné články Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, které se zabývají problematikou transformace a sjednocení péče o hrozně postižené. Dále jsme se zaměřili na zákon o sociálně-právní ochraně dětí a na jeho připravovanou novelu, konkrétně na oblast péče o stoupské péče. Před začátkem samotného rozhovoru se musíme zaměřit na několik základních okruhů. Je nutné si dopředu stanovit téma rozhovoru a s tím související obsah otázek, formu a pořadí. Dále si musíme určit předpokládanou délku rozhovoru, která je založena hlavně na časových možnostech dotazovaného a výzkumníka. Začátek a konec rozhovoru se také liší. Na počátku pokládáme spíše jednodušší otázky a snažíme se respondenta motivovat k další činnosti. Seznamujeme respondenta s cílem naší činnosti. Neměli bychom ale také zapomínat, že i na konci rozhovoru se můžeme dozvědět důležité informace. V neposlední řadě vyjádříme svůj děk a za to, že nám respondent v nově své práci poskytl důležité informace k výzkumu (Hendl, 2005, s. 166 - 167).

6.4 Respondent a krátký popis místa působení

Rozhovor proběhl v SOS dětské vesničce ve Chvalovicích s jejím ředitelem panem Mgr. Cyrilem Malíčkem. Vzájemná spolupráce s ředitelem byla dohodnuta několik týdnů před její samotnou realizací.

Pan Mgr. Cyril Malíček působil v dřívějších letech na gymnáziu jako studentoškolský učitel. Práce ho ale nenaplnovala tak, jak si původně myslel. SOS dětské vesničky ho lákaly tím, že jsou více zaměřené na oblast výchovy a péče klienta. Vystudoval teologickou fakultu, filosofickou fakultu v Olomouci, obor žurnalistika a dále je také psychoterapeut. V rámci své pracovní pozice se vzdělává především prostřednictvím individuální supervize, absoljuje

terapeutické výcviky a také soustavně sleduje legislativní změny. Ve své funkci působí již třináctým rokem, a jak sám uvedl, stále se učí novým věcem a rozšiřuje si tak obzory.

SOS dětská vesnička Chvalov se nachází nedaleko města Bystřice pod Hostýnem a její základní kámen byl položen 4. 10. 1970. Dnes obývá vesničku 37 dětí rozdělených do devíti pěstounských rodin. SOS dětská vesnička Chvalov je jedinou vesničkou v České republice, kde o děti pečují jak pěstounky, tak také i manželský pěstounský pár (www.sos-vesnicka.cz).

7 VYHODNOCENÍ ŠETŘENÍ

Pro pana Maliáka bylo připraveno celkem sedm otázek, které sebou nesly několik dalších podotázek. Rozhovor probíhal v kanceláři pana Maliáka a s jeho souhlasem byl nahráván na diktafon. Jeho příběh byl spíše volnější, zajímavým tématem byla vnována delší doba. Postupem času jsme se mimo jiné vnovali i jiným oblastem, než těmi, které jsme si původně v našich cílech vytyčili, ale i přesto probírané oblasti úzce souvisejí s tématem hlavním. Rozhovor je dlouhý zhruba šedesát minut. Audio nahrávka rozhovoru je vypálena na přiloženém CD.

Dle Švaříka (2007, s. 211) je dobré si při vyhodnocování rozhovoru rozdělit rozhovor do určitých tematických okruhů. Práce je zaměřena na dvě oblasti, tj. oblast transformace a oblast novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Další tematické okruhy v rámci oblastí jsou od sebe pro snadnější orientaci odděleny tučným písmem. V následující kapitole se tedy zamíříme na konkrétní otázky a odpovědi na ně, které nám byly během interviu poskytnuty.

Pan Maliák na začátku našeho rozhovoru sám podotkl, že by se rád vnovoval pouze oblastem, jak se transformace dotkne SOS dětských vesniček a dále jeho názor na připravovanou novelu zákona o sociálně-právní ochraně dětí, protože ta se jich původně dotýká a to, co je nad rámec oblasti SOS dětských vesniček, je už vyloženo mimo jejich dosah a tím pádem i mimo zájem zařízení pro výkon pěstounské péče.

1. PŘIPRAVOVANÁ NOVELA ZÁKONA A JEJÍ DOPAD NA ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Na začátku rozhovoru jsme se zajímali obecně o to, jaký je jeho osobní názor na připravovanou novelu zákona a jak konkrétně novela zákona postihne zařízení pro výkon pěstounské péče, tedy SOS dětské vesničky.

Pan Maliák by ji osobně uvítal, protože je stávající systém velmi zastaralý. Novela je tedy určitě cesta správným směrem. Novela má dle pana Maliáka ovšem několik velmi vážných nedostatků a otázek, kterými se novela vůbec nezabývá. Zjednodušeně řeší problematiku až do úplné hloubky, ale pouze okrajově.

Podle pana Maliáka je velkým problémem otázka ústavů, které nebudou mít koho přijímat, pokud budou dle něj přijaty do pěstounské péče, i když je ústavní péče v ČR je na velmi profesionální úrovni a svou funkci tak plní velmi dobře. Bohužel o nich je na tom podle

jeho názoru individuální péče stounská péče, protože příprava a vzdělávání péčiček je na úplném začátku. V důsledku schválení novely zákona potom můžeme dojít k tomu, že děti z ústavní péče budou svěřeny do individuální péče stounské péče, ale péčiček nebude dostatek. I toho už si začínají povědomé orgány všimnout a připravují velkou kampaň, jejímž cílem bude vyhledávání a přijetí nových péčiček. S tím ale souvisí budoucí velký pokles kvality péče stounské. Novela ošetřuje vzdělávání péčiček pouze tak, že povědomá osoba či místní úřad, který bude mít s péčičkami podepsanou dohodu jim je povinná poskytnout potřebné vzdělání, druhou otázkou je, kde sežene potřebné finance a s tím problémem již novela nepočítá. Pan Malinský uznal, že v původní novele byla ukotvena i finanční dotace (šedesát tisíc korun/rok), která měla směřovat právě na vzdělávání péčiček, ale v současnosti již není aktivní a s touto dotací se do budoucna nepočítá, protože by to byla pro stát příliš velká zátěž. Do budoucna to bude ale velký problém, pokud vzdělávání pro péčičky nebude dostatečně zajištěno. Dnes se o děti v ústavech starají profesionálky, které mají potřebné odborné vzdělání, ovšem v novele zákona jsou požadavky na péčičky minimální. Péčičky musí projít cca čtyřiceti hodinami pohovorů, které organizuje krajský úřad. Tohle už podle jeho slov novela úplně opomíjí, i z toho důvodu, že by stát neměl dostatek financí na dostatečné vzdělávání péčiček. Další finance budou také potřeba na sledování a kontrolu výkonu péče stounské péče. Již nyní je tato kontrola velmi minimální, a to, že se dnes občas zjistí týrání dětí ve stounské péči je dle jeho názoru pouze špička ledovce. Pokud se počet péčiček zvýší, ale na úkor jejich kvality, takových případů bude jen přibývat. Pan Malinský s novelou souhlasí, ale tento krok je až příliš přehnaný, protože nelze v krátké době něco změnit, aniž by to nemělo nějaký negativní dopad. Proto je v tomto kroku systému nejvíce kritický.

Dalším bodem bylo, jak se původní novela dotkne SOS dětských vesniček. Současně patří za řízení pro výkon péče stounské péče mezi za řízení sociálně-právní ochrany dětí. Novelou ale bude toto za řízení ze seznamu vyškrtnuto, a dále ztratí svůj současný název za řízení pro výkon péče stounské péče a SOS dětské vesničky se stanou povědomou osobou, která bude mít s péčičkami uzavřené dohody. Na tomto principu fungují SOS dětské vesničky už nyní, takže v tomto dle jeho slov nenastane příliš velká změna, jen budou více kontrolovány státními úřady, protože z novely vyplývají také určité standardy péče o děti, které jsou ukotveny ve vyhlášce. Toto ale také není zásadní změna, protože za řízení tyto standardy plní již několik let v důsledku toho, že jsou SOS dětské vesničky součástí mezinárodní organizace v Rakousku, a tyto standardy jim byly předepsány již dříve. Formálně se tedy novela SOS

dětských vesniček nijak nedotkne, ale spíše umožní rozšířit poskytované služby, protože se novela velmi výrazně zaměřuje na sanaci biologické rodiny a řešení nepříznivé situace dětí tak, že se pokusí odebrání zcela zabránit. To je také podle jeho slov krok vpřed, ale nebude to příliš reálné, když už dnes jsou sociální odbory plně vytíženy a finance ze státního rozpočtu na rozšíření jejich kapacity opatření nebudou k dispozici. I když novela plánuje nábor nových pracovníků, tak například v Bystřici pod Hostýnem od loňského roku propustil dvanáct zaměstnanců, mezi kterými byly i pracovnice ze sociálního odboru. Taková situace je ale podle pana Malíčka téměř všude v republice.

Na základě prostudování stávajícího zákona a připravované novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí jsme zjistili, že novela ruší §44 – 47, které se zabývají náležitostmi smlouvy, která vzniká mezi zařízením pro výkon pěstounské péče a pěstounem. Chtěli jsme vědět, kde tedy budou náležitosti ošetřeny, pokud nebudou ve zmíněných paragrafech.

S tímto krokem naopak pan Malíček souhlasí, že nebude striktně stanoveno, co by měla dohoda obsahovat. Stávající úprava se zabývá spíše technickými záležitostmi, například zizovatel je povinný hradit všechny opravy nad sto korun apod. Jak řekl sám pan Malíček je to velmi nelogické, aby stát uvaloval takové podmínky nestátní organizaci, se kterou nemá nic společného. Na druhou stranu by ale také uvítal mnohem větší otevřenost dohod, například to, aby bylo možné je uzavřít na dobu určitou. Opatřením nám byl popsán názorný příklad toho, kdy se zařízením stávají prakticky rukojmím špatných pěstounů. Dohodu lze sice ukončit, ale pouze na základě zrušení pěstounské péče, kterou je možno zrušit na základě ohrožení života nebo zdraví dítěte. To ale neznamená, že pěstoun poskytuje dítěti vhodnou péči (to by mohl potvrdit i soudní znalec), ale zařízením se tímto nemůže bránit a musí dále udržovat dohody s pěstouny, kteří se k dítěti nehodí a neposkytují jim dostatečnou péči a výchovu.

V dalších otázkách jsme navázali na změny, které novelou dále nastanou. Pokud bude novela schválena v současném znění, za kterou se vyplácet dávky pěstounské péče jako pečující osobám, tak osobám v evidenci pěstounů na pečovnou dobu. Tím ovšem může vzniknout následující problém, a to takový, že pěstouni v evidenci toho budou moci využívat, protože budou sice vedeni v evidenci, ale budou také moci děti odmítat a přitom přijímat dávky pěstounské péče. Zajímalo nás tedy, co si o tom pan Malíček myslí, zda s touto úpravou souhlasí či ne.

Pan Malík okamžitě reagoval a sám považuje tuto otázku v souvislosti za velmi diskutovanou. Na jednu stranu plně chápe, proč novela takto postupuje, profesionálně přistupuje na přechodnou dobu, tedy krátkodobou, budou připraveni prakticky dvacet čtyři hodin připravit ohrožené dítě. To je podle pana Malíka pochopitelné, že budou připraveni placeni za to, aby byli kdykoliv k dispozici. Na druhou stranu uznává, že novela tuto situaci příliš nešetřuje a může se stát, že se do evidence zapíší takoví jedinci pouze za účelem získání peněz, tzn., že děti budou odmítat, ale přitom budou pobírat dvacet tisíc korun měsíčně.

Po chvíli přemýšlení pan editel pokračoval o tom, že transformace sebou nese velké finanční náklady, které si zatím ministerstvo dostatečně nepřipouští. Celý proces je náročný, jak technicky, tak finančně, a to může vést k tomu, že novela bude buď úplně zavržena, nebo odložena. Ale zároveň se domnívá, že ji nemohou úplně zrušit i z toho důvodu, že je na nás v těchto směrech už dlouho naléháno Evropskou unií. Schválením novely o všem dojde k velkým finančním ztrátám. Největší obavou pana Malíka je ovšem to, že zatímco poslanci novelu nějakým způsobem upravovat, snažit se ušetřit, kde to půjde a nakonec se vše prosadí, ale na úkor dětí a jiných zúčastněných osob. Nejvíce soucítí se sociálními odbory, které nebudou v žádném případě stíhat naložené úkoly, protože nestíhají svou práci, kdy má jedna sociální pracovníce například osmdesát spisů a nově se po ní bude ještě vyžadovat individuální práce s klientem, což není dle jeho slov reálné.

2. TRANSFORMACE A SJEDNOCENÍ SYSTÉMU PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI

Jedním z bodů transformace je také větší podpora styku dítěte s biologickou rodinou, pokud je z ní odebráno a svěřeno do přístavné péče, nebo ponechání dítěte v biologické rodině za každou cenu. Domníváme se, že toto také není ve všech případech nejlepší řešení, například v případech, kdy bylo dítě nějakým způsobem týráno rodičem.

I tohle je podle pana editela SOS dětské vesničky velmi neodborná snaha lidí, kteří nemají zcela jasnou představu o tom, jak to v náhradní rodinné péči funguje, protože děti byly přece z nějakého důvodu z rodiny odebrány, i když přiznává, že dnes mezi hlavní příčiny patří sociální důvody. S převratným rozhodnutím ovšem přišel Nejvyšší soud, který v roce 2011 rozhodl, že ústavní výchova nesmí být nařízena z důvodů chudoby rodiny, materiálních nedostatků či špatných bytových poměrů. Dítě je možné tedy odebrat až z důvodů, kdy jiná opatření nevedla k nápravě stávající situace (www.mediafax.cz). Stále je to ale o tom, že se rodiče o dítě dobře nestarali, a dítě se nedostávalo patřičné péče. Mělo by se tedy pracovat spíše s takovými rodiči, které mají o dítě zájem, a hlavním důvodem odebrání dítěte bylo to,

že rodiče nezvládali péči pouze z ekonomických důvodů. Na druhou stranu si dítě nezaslouží ani toto, a i proto by nemělo být nějakým pokusným králíkem sociálních pracovníků, a sloužit jim k tomu, aby si na něm zkoušeli různé modely a snažili se přijít na ten nejvhodnější. Sám paneditel byl svědkem toho, kdy jim bylo nepřímo předkazováno, aby se svými dětmi jezdili do věznic a snažili se vyvinout kontakt s jejich biologickými rodiči. To je také špatný přístup, podpora styku s rodičem, který je uvězněný proto, že páchal násilné trestné činy, podle jeho osobního názoru.

S velkým zklamáním paneditel přiznal, že se dnes přestoupská péče stává jakousi formou úschovy dítěte. Dítě by mělo svěřením do péče získat novou milující rodinu. Pokud vznikající vztahy ale budeme narušovat tím, že se dítě bude jednou muset svidat se svými biologickými rodiči, nikdy nedocílíme toho, aby nová rodina stoprocentně fungovala, protože to bude velmi narušovat výchovu a vztahy mezi náhradními rodiči a dítětem. Dítě se ocitne už od začátku v krizové situaci, kdy bude vybírat mezi biologickým rodičem a přestounem. Pan Malík je tedy toho názoru, že tímto způsobem jeho emocionální deprivaci spíše zhoršíme, než vyléčíme. Jelikož přebývá v oblasti náhradní péče mnoho let, setkal se již se dvěma extrémami. Na počátku své kariéry se setkával s tím, že dítětem svěřeným do přestoupské péče byl zcela zamezen kontakt s biologickými rodiči a přestouni s nimi také nebyli nějakým způsobem v kontaktu. To také není podle jeho slov nejlepším řešením. Závisí také na mnoha okolnostech, například jestli rodiče nezvládali výchovu ze sociálních důvodů a mají ho rádi, chtějí ho svidat, tak to není dobré a kontakt by se měl udržovat. Pokud ale dítě týrali, tak by to bylo nejlepším řešením. Dnes je tomu naopak a pracovníci vesnické muzejí pomalu vozit děti týrajícím otcům do věznic. Děti jsou samozřejmě nadšené, protože jim v domovech chybí kontakt s lidmi a většinou letěch je jim prakticky jedno, kdo jim tuto potřebu uspokojí.

Poslední vřata pana editela nás zaujala a navázali jsme na ni dalším dotazem a zároveň také jedním ze záležitostí transformace, kterým je podpora názoru dítěte a možnost toho, aby se mohlo svobodně rozhodnout, a také nějakým způsobem podílet na procesu. Zajímalo nás, jaký je podle pana Malíka správný vřek pro to, abychom mohli předkládat nějakou váhu rozhodnutí dítěte. S tím také souvisí větší podpora dětských psychologů, kteří by měli s dítětem více spolupracovat.

Pan Malík usoudil, že je každé dítě velmi individuální a proto je to velmi těžko stanovitelné. Proto by se mělo na rozhodování podílet kvalifikovaný psycholog, který stanoví optimální vřek a vhodnou formu práce s dítětem. Dozvěděli jsme se ale, že tato pomoc není

přistoupím k tomu, aby byla poskytována. Pokud žijí přistoupí ve větších městech, mohou si pomoc vyhledat sami (rodinné poradny, poradny náhradní rodinné péče aj.), ale většina z nich v krajských městech nežije. Novela chce dle jeho slov podporovat práci psychologů s dětmi, ale opět nepohlíží na to, že to bude velmi finančně nákladné.

Jedním ze zájmů transformace je osvětla společností. Seznámit veřejnost s tím, co transformace je, pro koho probíhá, koho se týká apod. Dělali jsme si malý průzkum a zjistili, že téměř nikdo nemá ponětí, o co se vlastně jedná. Chtěli jsme proto vědět, proč tomu tak je.

Následně se nám dostalo odpovědi, že veškerý proces transformace byl ministerstvem utajován, aby se vyhnuli případným stížnostem veřejnosti a tlakům lobistických skupin. Povolání orgány se brání tím, že je novela zákona zveřejněna na jejich stránkách, kde si ji může každý přečíst. Platí zde proto heslo, že neznalost zákona neomlouvá. Většina lidí, ale výkladu zákona nerozumí, protože je napsán příliš složitě. Součástí transformace dostává do povědomí sociálních úřadů, dětských domovů nebo ústavů. Bohužel se pan Malýák v poslední době setkává se záporným postojem pracovníků dětských domovů, protože pracovníci SOS dětských vesniček hledají děti v těchto zařízeních. Ředitelé zařízení s nimi nechtějí spolupracovat, a proto si často musejí vyžádat potvrzení Ministerstva práce k tomu, že mohou děti v dětských domovech navštívit. Pan Malýák jejich postoj na jednu stranu chápe, ředitelé mají strach z klesajícího počtu dětí, který může postupně vést k uzavření těchto zařízení.

V následujícím dotazu jsme se zajímali o to, jaký postoj má pan Malýák na transformaci ústavní péče o děti do tří let. Na základě odklonu dětí z ústavní péče by měl být zveřejněn dětem v přístoupské péči poskytován zdravotní servis, který měl být povolen v kojeneckých ústavech a dětských domovech do tří let. Chtěli jsme vědět, zda je to podle jeho názoru reálná myšlenka. V souvislosti s rušením kojeneckých ústavů a dětských domovů do tří let také vyvstává otázka, co se s těmito zařízeními poté stane. Na stránkách MPSV jsme se dozvěděli, že by se měly uplatnit například krátkodobým pobytem ohrožených rodin. Opět nás zajímalo, zda jsou podle pana Malýáka tyto kroky uskutečnitelné, či ne.

Dostalo se nám odpovědi, že je tato problematika velmi složitá. Podle jeho slov se ubíráme správným směrem. Opět jsou ale tyto kroky nepromyšlené a zbrklé. V kojeneckých ústavech jsou umístěny děti nízkého věku, a tyto děti vyžadují profesionální zdravotní odborníky,

protože jsou často velmi handicapované a problematické. Pstouni tímto dítěm nebudou moci nikdy takovou péči poskytnout. K tomu se vyjadřuje Miloslav Macela, zástupce MPSV, odbor rodinné finance, který uvádí, že rušení ústav je spíše taková mediální zkratka. Dle jeho slov to neznamená úplné zrušení ústav, ale jde pouze o vytvoření systému, který zamezí umístění dětí do ústavní péče a pokusí se o jejich umístění do péče pstounské. Reditelka kojeneckého ústavu Jaroslava Lukešová k tomu dodává konkrétní vymezení, o jaké děti jde, například děti které jsou připojeny k rýzným dýchacím přístrojům nebo děti se specifickými potřebami, konkrétně děti drogově závislých rodičů. Tuto péči nebudou pstouni dle jejího názoru moci zajistit, a má tak shodný názor s panem Malíčkem. (dokument *Rušení kojeneckých ústavů*, Fokus T24, 2012). Pan Malíček se domnívá, že ne vše jde zrušit ráz na ráz, obzvláště když se to týká dětí, respektive dětí do tří let. I když má být dítěm v pstounské péči poskytnuta odborná zdravotní pomoc, v reálu to nebude uskutečnitelné a pstouni nebudou péči zvládat. Pan Malíček nám udal názorný příklad, měli jsme si představit ženu, vyučující prodávající, které bude do péče svěřeno malé dítě. Taková pstounka nebude schopna poznat vážný zdravotní problém, kterým dítě může disponovat. Pan Malíček se proto obává, že se na něj přijde, až když bude pozdě. Ale jak je výše zmíněno, dle záměru ministerstva by nemělo jít o úplný zákaz umístění dětí do ústavní péče.

Nové uplatnění kojeneckých ústavů a domovů bude opět velmi problematické, hlavně z důvodu nedostatku financí. Současně jsou kojenecké domovy financovány ministerstvem zdravotnictví, dětské domovy ministerstvem školství. Samo MŠMT nemá dostatek financí a určitě nebude financovat něco, co se týká pstounů, v užším smyslu práce s biologickou rodinou pstounů. V reálu to tak opět nebude uskutečnitelné.

Největší obavu tak má pan reditel z toho, že se nakonec novela prosadí, ale pouze na úkor dětí a ve finále nebude mít novela a jiné kroky žádný význam.

Také nás zajímalo, jak pan Malíček hodnotí hromadný nábor pstounů prostřednictvím plánovaných kampaní.

Ani pan Malíček nemá představu o tom, jak budou kampaně vypadat a probíhat, ale opět je to správná volba, lidé se více dozví o pstounské péči apod. Tato situace se dlouhou dobu nijak neešila a česká republika za to také byla velmi kritizována, hlavně za to, že je systém péče o děti rozdělen mezi tři ministerstva (Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo školství a MPSV), což nikde jinde ve světě neexistuje. Vzájemná

spolupráce je podle názoru pana Malíčka spíše nereálná. Novela se to sice snaží řešit, ale nemyslí si, že by pro to bylo již vhodné existující podklady.

Prostednictvím kampaní by se tedy mohl navýšit počet prostounů trojnásobně, což je podle pana editela nereálné, pokud nebudou k dispozici dostatečné finanční dotace na přípravu a vzdělávání prostounů, a jejich kvalitní výběr. S tím můžeme nastat mnoho velkých problémů, například nevhodní prostouni budou své děti týrat. Pan Malíček si je téměř jist, že tento stav nastane, a proto by měla příprava prostounů dostatečně financována, měla by také mít dlouhodobější charakter, tzn. nesnažit se za co nejkratší dobu vyškolit co nejvíce prostounů. Na tuto situaci už reagují různé organizace jako například o. s. Amalthea, která rozjíždí projekt Systémová změna koncepce služeb náhradní rodinné péče a metodická a metodická příprava profesionálních prostounských rodin v pardubickém regionu. Projekt je mimo jiné zaměřen na kvalitnější přípravu profesionálních prostounů. Podle editela sdružení Davida Svobody je nedostatečně zkoumána motivace prostounů. Například práce přijde zájemce o prostounskou péči jen z toho důvodu, že se na adopci čeká příliš dlouho, a tak se rozhodne pro prostounskou péči, což také není dobré, protože prostounská péče má také svá úskalí a svá specifika. Proto se sdružení snaží svým projektem zkoumat dopodrobna i motivaci prostounů (Svoboda, Prostoun jako střed světa bez ústavních zdí, 2012, s. 11 – 12). Dnešní prostouni nemají příliš velké požadavky na vzdělání, oproti personálu v dětských domovech, který má vystudovanou minimálně speciální pedagogiku. Vzdělání ale není jediným ukazatelem toho, že se prostouni o děti dobře postarají. Jak jsme se dozvěděli, bylo by to to samé, jako bychom po budoucí rodiči chtěli, aby měla vystudovanou nejméně střední pedagogickou školu, a to nejde. Svým způsobem to ale logiku má, protože děti náhradní rodinné péči jsou jiné, než děti v rodině biologické. Své děti jsou již hotové bytosti, které mají vlastní minulost a péče o ně je tak složitější. Sám pan editel budoucí uchazečky o prostounskou péči jistým způsobem odrazuje, protože nemají představu, co péče o takové děti vyžaduje, ale chtějí se o děti starat, protože je milují, mají dobré úmysly. Proto se pan Malíček obává, že prostouni budou peovat o děti jen kvůli penězům, a to bude velmi pravděpodobné. Také poukazuje na to, že značné problémy s prostouny jsou již dnes u lidí, které o děti pečují z lásky, a proto má strach z toho, jak to bude, když to budou dělat pro peníze. Paní Jaroslava Lukešová si dovede naopak představit, že spousta lidí bude chtít být prostouny z důvodu ztráty zaměstnání, proti tomu nic nemá, ale nesmí se to stát jejich hlavní motivací, a hlavně musejí být diagnostikováni, zda jsou schopni to zvládnout (dokument *Rušení kojeneckých ústavů*, Fokus T24, 2012). Vyšší finanční ohodnocení je v pořádku, ale je také důležité umět z velkého peněz najít ty správné.

S největší pravděpodobností na to nebudou finance a kraj má také mnohem menší požadavky na péči stoupy než mají za řízení pro výkon péči stoupské péči.

Reagovali jsme na to stejnou obavou. Strachem o to, jak budou taková stoupa od tí péči ovat, poskytovat jim řádnou výchovu, lásku. Pan Malík si to představuje jako anglosaský model, který je momentálně v Americe. Ne ve všem, ale v některých aspektech se k tomu přibližujeme. Bylo nám sděleno, že v Americe neexistují dětské domovy a děti jsou pouze v péči stoupy. Nikdo bohužel neukazuje na to, že děti vyžadují několik péči stoupských rodin, řádově pět až šest, což je mnohem horší než ústavní výchova. Největší hrozbou tak může být, že z takových dětí jednou vyrostou masoví vrazi, protože v důsledku toho všeho jsou naprosto emocionálně ploší.

Poslední oblastí transformace je změna funkce sociálních pracovníků, kteří se budou nově orientovat na oblast primární prevence. Pan Malík nám opět poskytl svůj odborný názor i na tento zájem transformace.

Opět je to správný krok, ale na jeho realizaci nebude dostatek financí a tím pádem ani pracovníků. Pan Malík si dělal v okolí vlastní malý výzkum o tom, jak je v jejich okolí s primární prevencí a sanací biologické rodiny. Z výsledků hodnocení vychází, že je oblast Pevrovska a Bystřicka naprosto nedotčená, protože tuto péči v okolí nikdo neposkytuje. Samo řízení pro výkon péči stoupské péči se na tyto kroky připravují pomocí vlastních zdrojů, protože jsou si vědomi toho, že jim stát ani kraj neposkytne žádnou finanční podporu.

V souvislosti s předchozími tématy nás zajímalo, zda si myslí, že jsou tyto kroky uskutečnitelné do roku 2014.

Pana Malíka naše otázka pobavila a odpověděl na ni tak, že se stihnout dá vše, ale otázkou je, zda to bude v zájmu dětí. Do procesu se také zapojují různé lobistické skupiny. Například lékařská komora je velmi silnou skupinou a kojenecké ústavy spadají pod resort Ministerstva zdravotnictví. Dělní jsou tedy lékaři, kteří se na zdravotní péči v ústavech podílejí velkou měrou a mají velmi dobré důvody pro to, aby se kojenecké ústavy nerušily, protože oni nejlépe vědí, jaké děti v ústavech jsou a jakou zdravotní péči vyžadují. Naproti tomu se o proces zajímají i skupiny, které upřednostní péči stoupskou péči a obhajují ji zase dalšími rozumnými argumenty apod.

Na to jsme navázali další otázkou, která se zaměřila na to, co panu Malíkovi nejvíce vadí v souvislosti s transformací i novelou zákona.

Asi nejv tším problémem jsou podle pana Malí áka nedo ešené detaily, které jsou uvedeny v p edchozích kapitolách. Dále p íliš nesouhlasí s tím, že se pracovníci MPSV snaží vše kontrolovat, i když do n kterých v cí zcela nevidí. Jako p íklad nám pan Malí ák uvedl, že novelou vznikne organizaci povinnost získat povolení p íslušeného m stského ú adu k tomu, aby mohla uzavírat smlouvy s p stouny, i p es to, že SOS d tské vesni ky mají schváleno uzavírat dohody s p stouny. Dle jeho názoru je nelogické dožadovat se povolení sociální pracovnice, která o p stounce nemá v bec žádné informace, a kterou si za ízení samo vytipovalo, vyškolilo a je z Karlových Var .

8 SHRNU TÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

Hlavním cílem praktické části bylo seznámit širokého okolí s aktuální situací transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti. Tená i byly poskytnuty informace o tom, jak transformace postihne pěstounskou péči, zařazení pro výkon pěstounské péče, a co je obsahem připravované novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Důležitými cíli bylo získat osobní názor pana Maliáka na připravované náborové novely pěstounů, transformace kojeneckých ústavů, orientace sociálních pracovníků na oblast primární prevence nebo jaké jsou dle jeho názoru základní nedostatky a pozitiva připravované novely.

Odpovědi pana editore nás především seznámily s novelou zákona, která ruší statut SOS dětské vesničky jako zařazení pro výkon pěstounské péče, nově se stanou povolenými osobami. Novela také příliš neošetřuje pracovní smlouvy s novými pěstouny, stanovuje standardy péče o děti, které už ovšem SOS dětské vesničky několik let splňují. Pokud bychom to ale měli vzít v globálu, novela nijak zásadně nezmění SOS dětských vesniček. Hlavním nedostatkem novely je především to, že se problematikou nezabývá do hloubky, ale řeší pouze základní aspekty. Zkratka není dotažena do úplného konce (např. co se stane s ústavem, pokud děti přejdou do pěstounské péče nebo náležitosti smlouvy povolené osoby s pěstouny). Největší obavou pana Maliáka je práva budoucích pěstounů, která bude nedostatečně hlavně díky nedostatku času a finančních zdrojů. Dále má také velkou obavu ze snahy ponechat děti v biologické rodině nebo snaha co nejvíce podpořit styk odebraného dítěte s rodinou, i přes její zjevnou dysfunkci. Samozřejmě, na které styky by se měly zachovat, například pokud se rodina nemůže starat o dítě pouze ze sociálních důvodů. Nedořešený je také úmysl orientace sociálních pracovníků na primární prevenci. Tento krok nebude jistě reálný. Velkým problémem je i nedostatečná osvětla společností. Pan Maliák novelu vítá a souhlasí s ní, protože je velmi potřebná, hlavně z důvodu velkého počtu dětí nacházejících se v ústavní péči, ovšem na to, aby veškeré připravované kroky probíhaly na nejvyšší možné úrovni, a ve prospěch dětí, nebude dostatek finančních zdrojů. Na které části rozhovoru byly doplněny o názory odborníků.

Celý rozhovor byl se souhlasem pana Maliáka nahráván na diktafon, atmosféra byla velmi přátelská. Pan editel nám zodpověděl všechny naše dotazy velmi vyčerpávajícím způsobem. My sami jsme se o krocích transformace a samotné novele zákona dozvěděli mnoho důležitých informací. Je určitě dobré, že nám byly informace sděleny prostřednictvím

tohoto rozhovoru, protože běžný výklad zákona a podobné dokumenty nejsou pro laickou veřejnost příliš srozumitelné.

Závěr

Bakalářská práce je jednak zaměřena na pěstounskou péči jako takovou, a na pěstounskou péči probíhající v SOS detských vesničkách. Aktuálně se pěstounské péče velmi dotýká probíhající transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti, která je v práci také popsána. Cílem teoretické části bylo objasnit fungování pěstounské péče a s tím související fungování pěstounské péče v SOS detských vesničkách, a poskytnout tak tená m aktuální informace související s výše zmíněnými tématy. Dalším cílem, obsaženým, jak v části teoretické, tak v části praktické, bylo seznámit tená e s probíhající transformací a sjednocením systému péče o ohrožené děti, zejména nastínit klíčové záměry transformace, týkající se především pěstounské péče, jako je například upravovaná novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Teoretická část je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které se zabývají systémem náhradní výchovy, jež se dělí na náhradní rodinnou péči a ústavní péči. Další kapitola pojednává o pěstounské péči, která je jednou z forem náhradní rodinné péče, a jedná se o státem řízenou, kontrolovanou a hmotně podporovanou formu péče státem. Poslední kapitola je věnována zařízením pro výkon pěstounské péče, tedy SOS detským vesničkám, spadajících pod skupinové formy pěstounské péče. Poslední částí teoretické části je problematika transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti.

Praktická část bakalářské práce je věnována několikrát zmíněné transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti. Šetření proběhlo prostřednictvím kvalitativního výzkumu, formou nestrukturovaného rozhovoru s Mgr. Cyrilem Malíákem, který je editorem SOS detské vesničky ve Chvalově u Bystřice pod Hostýnem. Hlavním cílem šetření bylo seznámení širokého okolí s touto problematikou, a to především se změnami, které nastanou v pěstounské péči celkově, a se změnami, které zasáhnou konkrétně SOS detské vesničky. V práci nás zajímal hlavně osobní názor pana Malíáka na tyto upravované změny.

Rozhovor je rozdělen na dvě základní oblasti, a to oblast transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti s odkazem na pěstounskou péči, a na oblast novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Dále jsou jednotlivé oblasti rozděleny podle určitých okruhů, jako například jaký je názor editore SOS detských vesniček na upravované náborů nových pěstounů nebo jeho názor na změnu funkce sociálních pracovníků.

Hlavní cíle jak části teoretické, tak praktické byly splněny, a tentěm je nabízena možnost získat aktuální informace z oblasti náhradní výchovy, detailněji je zpracována její forma pěstounská péče. Dále se mohou zájemci také více dozvědět o SOS dětských vesničkách, které spadají do oblasti pěstounské péče. Nejvýznamnějším bodem je potom zpracování informací o transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti, které jsou zejména zaměřeny na oblast pěstounské péče obecně, a konkrétněji na oblast pěstounské péče v SOS dětských vesničkách.

Při vypracovávání bakalářské práce bylo čerpáno z odborné literatury, ověřených internetových zdrojů a také z odborných zkušeností a domstí a zkušeností editel SOS dětské vesničky pana Mgr. Cyrila Malíčka.

Do budoucna by mohlo být přínosem porovnání současného stavu pěstounské péče a probíhající transformace, který je uveden v bakalářské práci, a stavu, který bude následovat po schválení připravovaných změn, které v této oblasti vlivem transformace nastanou. Dále by také bylo vhodné srovnat souasný zákon o sociálně-právní ochraně dětí, připravovanou novelu tohoto zákona, a pokud nastanou nějaké problémy, tak také nově schválený zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Dále by také měl být při procesu transformace zohledněn názor Mgr. Cyrila Malíčka, editel SOS dětské vesničky ve Chvalově.

Seznam použité literatury

Literatura

BUBLEOVÁ, V., BENEŠOVÁ, L. *Hledáme nové rodiče*. 2. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2001, 23 s.

BUBLEOVÁ, V., VÁVROVÁ, A. *Sociálně-právní ochrana dětí, náhradní rodinná péče*. Otázky z oblasti péče o stoupy: Vzdělávání pro péči o stoupy a zájemce o péči o stoupy. 1. vyd. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2010, 34 s. ISBN 978-80-86396-55-2.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HUBÍKOVÁ, J. *Co se stalo v roce 2004: obecné informace*. Vesnička: Zpravodaj Sdružení SOS dětských vesniček. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2005, . 1. ISSN 1803-1730.

HUBÍKOVÁ, J. *Jak fungují SOS dětské vesničky*. Vesnička: zpravodaj Sdružení SOS dětských vesniček. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2006, . 1. ISSN 1803-1730.

HUBÍKOVÁ, J. *Jak se stát matkou v SOS vesničce*. Vesnička: zpravodaj Sdružení SOS dětských vesniček. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2005, . 3. ISSN 1803-1730.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada publishing, 2007, 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOVAŘÍK, J. *Pěstounská péče: nový kontext, staronová perspektiva*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1996.

KUBÍKOVÁ, G. *Náhradní rodinná výchova dětí*. 1. vyd. Bratislava: Práca, 1990, 48 s. ISBN 80-7094-201-0.

MATJÁEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a péči o stoupy*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 184 s. ISBN 80-7178-304-8.

MATJÁEK, Z. a kol. *Osvojení a péče o stoupy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 152 s. ISBN 80-7178-637-3.

POKORNÝ, P. *Specifika péče v SOS detských vesničkách. Otázky z oblasti péče: Vzdlávání pro pěstouny a zájemce o pěstounskou péči.* Praha: Sdružení SOS detských vesniček, 2010, 34 s. ISBN 978-80-86396-55-2.

Smlouva č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte. In HOLUB, M., NOVÁ, H. *Zákon o rodině a příbuznosti související: podle stavu k 1.4.2000.* 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2000. 679 s. ISBN 80-7201-209-6.

ŠVAJGL, R. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

TEPLÁ, O. a kol. *Pěstounská péče.* 2. vyd. Praha: Organizační odbor Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, 1976, 165 s.

Vyhláška č. 182/1991 Sb., Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky ze dne 26. dubna 1991, kterou se provádí zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení. Výklad zákona o sociální péči. In HOLUB, M., NOVÁ, H. *Zákon o rodině a příbuznosti související: podle stavu k 1. 4. 2000.* 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2000. 679 s. ISBN 80-7201-209-6.

Vyhláška č. 64/1981 Sb., Ministerstva školství ČR o školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy, v platném znění. In HOLUB, M., NOVÁ, H. *Zákon o rodině a příbuznosti související: podle stavu k 1. 4. 2000.* 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2000. 679 s. ISBN 80-7201-209-6.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální pomoci. In HOLUB, M., NOVÁ, H. *Zákon o rodině a příbuznosti související: podle stavu k 1. 4. 2000.* 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2000. 679 s. ISBN 80-7201-209-6.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. In HOLUB, M., NOVÁ, H. *Zákon o rodině a příbuznosti související: podle stavu k 1. 4. 2000.* 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2000. 679 s. ISBN 80-7201-209-6.

Elektronické zdroje

innost kojeneckých ústavů a dětských domovů pro děti do tří let a dalších zařízení pro děti v roce 2010 [online] ÚZIS ČR [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <www.uzis.cz/system/files/18_11.pdf>

D m jistoty. [online] Sdružení p stounských rodin. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.pestouni.cz/dum/aktuality/cz/>>

Historie Sdružení SOS d tských vesni ek. [online] SOS d tské vesni ky. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <<http://www.sos-vesnicky.cz/o-sdruzeni/historie/>>

Historie SOS d tských vesni ek. [online] Podporujeme rodinu. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.podporujemerodinu.cz/podporujeme-rodinu/sos-vesnicky/historie/>>

Chudoba nesmí být d vodem pro odebrání dít te z rodiny, ekl Nejvyšší soud [online] mediafax [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <<http://www.mediafax.cz/domaci/3155945-Chudoba-nesmi-byt-duvodem-pro-odebrani-ditete-z-rodiny-rekl-Nejvyssi-soud>>

Jak probíhá nábor matek p stounek/ p stounských pár . [online] SOS d tské vesni ky. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <<http://www.sos-vesnicky.cz/hledame-pestouny/jak-probiha-nabor-matek-pestounek-pestounskych-paru/>>

Komunita mládeže. [online] SOS d tské vesni ky. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <<http://www.sos-vesnicky.cz/nase-cinnost/komunita-mladeze/>>

Náhradní výchova. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních v cí. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7297>>

Národní ak ní plán. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních v cí R. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7710/Narodni_akcni_plan.pdf>

Naše innost: polozávislé bydlení. [online] SOS d tské vesni ky. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <<http://www.sos-vesnicky.cz/nase-cinnost/>>

Návrh novely zákona o sociáln -právní ochran d tí [online] Hospodá ská komora R [cit. 2012-03-15]. Dostupný z: <<http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam-1/nove-materialy-k-pripominkam/172-11-novela-zakona-o-socialne-pravni-ochrane-deti-t-16-8-2011.aspx>>

NE AS, P. *Transformace systému pé e o ohrožené d ti.* [online] V zájmu dít te: stránky o d tech v náhradní pé i. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://vzd.cz/transformace-systemu-pece-o-ohrozene-deti>>

O sdružení. [online] Sdružení p stounských rodin. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.pestouni.cz/pestouni/onas/cz/>>

O sdružení. [online] SOS d tské vesni ky. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <<http://www.sos-vesnicky.cz/o-sdruzeni/>>

P stounská pé e na p echodnou dobu. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních v cí R. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7296/Pestounska_pece_na_prechodnou_dobu.pdf>

P stounská pé e. [online] Fond ohrožených d tí. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.fod.cz/stranky/adopce/nrp/pest_pece.htm>

PLÍVOVÁ, V. *Rušení ústav : kojenecké ústavy pro d ti mladší t í let by m ly skon it do roku 2013.* [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních v cí R. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/11310/ruseniustavu.pdf>>

Poradna náhradní rodinné pé e. [online] Sdružení p stounských rodin. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <<http://www.pestouni.cz/poradna/aktuality/cz/>>

Principy: projekt Klokánek. [online] Fond ohrožených d tí. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <<http://www.fod.cz/klokank.htm>>

Rušení kojeneckých ústav [dokumentární film] [online]. eská televize: Fokus T24. [cit. 2012-04-01] Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10119615714-fokus-ct24/212411058110011/>>

SCHNEIBERG, F. *Rodina na prahu*, konference o rodinné politice 2009 [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních v cí R [cit. 2012-03-28] Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8044/frantisek_schneiberg.ppt>

SOS d tské vesni ky ve sv t . [online] SOS d tské vesni ky. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <<http://www.sos-vesnicky.cz/o-sdruzeni/sos-vesnicky-ve-svete/>>

Stanovisko Sdružení k novele zákona . 359/1999 Sb. [online] SOS d tské vesni ky [cit. 2012-04-01] Dostupné z: <<http://www.sos-vesnicky.cz/pro-media/tiskove-zpravy/stanovisko-sdruzeni-k-novele-zakona-c-359-1999-sb/>>

Státní sociální podpora: dávky státní sociální podpory. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2#dsp>

SVOBODA, D. rozhovor *Selhávání pěstounů zabrání pečovatelům práva a podporované služby* [online] Pěstoun jako střed svatá bez ústavních záměrů [cit. 2012-04-01]. Dostupný z: http://www.terezamaxovadetem.cz/multimedia/file/otvirame_1_2012.pdf

Transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/6308>

Transformace. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.noviny-mpsv.cz/files/clanky/9558/Transformace.pdf>

Ústavní péče [online] Středisko náhradní rodinné péče [cit. 2012-03-10]. Dostupný z: http://nahradnirodina.cz/ustavni_pece.html

Ústavní péče. [online] Středisko náhradní rodinné péče. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: http://nahradnirodina.cz/ustavni_pece.html

Základní inováční služby - podmínky pro přijetí a ubytování. [online] Dům na pěstounské cesty. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.dumnapulicesty.cz/?page=prijeti>

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [cit. 2012-03-10]. Dostupný z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/sb048-02.pdf>

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [cit. 2012-03-10]. Dostupný z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7263/Zakon_o_socialne-pravni_ochrane_deti.pdf

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. [online] Nadace táta a máma. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.nadacetm.cz/2/41-formy-ustavni-vychovy.html>

Zprostředkování osvojení a pěstounské péče. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7298>

Životní minimum 2012. [online] Životní minimum. [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://zivotni-minimum.eu/zivotni-minimum-2012/>

Seznam použitých zkratek

Aj.	A jiné
Apod.	A podobn
Atp.	A tak podobn
.	íslo
R	eská republika
K	Koruna eská
Mil.	Milion
Min.	Minimáln
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních v cí
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a t lovýchovy
Nap	Národní ak ní plán
Nap .	Nap íklad
NRP	Náhradní rodinná pé e
O. s.	Ob anské sdružení
OSPOD	Orgán sociáln -právní ochrany d tí
S.	Strana
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tab. 1 P stounská pé e

(v textu s. 22)

Seznam příloh

Příloha 1 Transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti

Přílohy

Transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti

Dostupné z: <<http://www.noviny-mpsv.cz/files/clanky/9558/Transformace.pdf>>

Transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti

ANALÝZA

Současná podoba systému péče o ohrožené děti v České republice je předmětem široké debaty na odborné, veřejné i politické úrovni. Je zřejmé, že ochrana dětí v České republice nedosahuje úrovně odpovídající úrovni vyspělých evropských států, a to zejména s přihlédnutím k vysokému počtu dětí v ústavní péči a nedostatečné nabídce alternativních forem péče s ohroženým dítětem a jeho rodinou. Za výchozí nedostatek je přitom považována roztržitost agendy péče o ohrožené děti, a to na úrovni vertikální i horizontální. Péči o ohrožené děti se tak zabývá minimálně pět rezortů, je nerovnoměrně rozdělena mezi státní správu a samosprávu a mezi státní a nestátní sektor. Rozdíly spočívají zejména v rozsahu kompetencí, míře odpovědnosti, legislativní úpravě, personálním zajištění této agendy a podílu financí ze státního rozpočtu. Neexistuje stálý nezávislý a nadresortní orgán, který by systematicky řídil systém péče o ohrožené děti dle jednotných kritérií. Vzhledem k tomuto neuspokojivému stavu byla Ministerstvem práce a sociálních věcí vypracována „Analýza současného stavu institucionálního zajištění péče o ohrožené děti“, kterou vláda schválila 26. března 2008 a uložila dále 1. místopředsedovi vlády a ministru práce a sociálních věcí předložit vládě do 31. prosince 2008 návrh opatření k transformaci a sloučení systému péče o ohrožené děti ve smyslu řešení nedostatků tohoto systému vyplývajících z jeho meziresortní roztržitosti, ustanovit za účelem zpracování návrhu opatření k transformaci a sloučení systému péče o ohrožené děti meziresortní koordinační pracovní skupinu a ministrům školství, mládeže a tělovýchovy, zdravotnictví, spravedlnosti a vnitra spolupracovat při zpracování návrhu opatření k transformaci a sloučení systému péče o ohrožené děti.

ZÁKLADNÍ PRINCIPY

Dne 10. ledna 2009 projednala vláda materiál „Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti – základní principy“. Tento materiál byl dalším krokem v procesu sjednocování systému péče o ohrožené děti a je dílčím naplněním úkolů uložených Analýzou současného stavu institucionálního zajištění péče o ohrožené děti. Tvorba materiálu byla koordinována Ministerstvem práce a sociálních věcí v rámci Meziresortní koordinační skupiny, v níž jsou zastoupena ministerstva podílející se na péči o ohrožené děti (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra a ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny) a zástupci samosprávy (Asociace krajů ČR a Svaz měst a obcí ČR).

Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti je vůbec prvním meziresortním vyjádřením vůle ke spolupráci na změně. Přestože jednotlivé resorty dlouhodobě usilují o z kvalitování práce s ohroženými dětmi, tyto aktivity jsou nekoordinované a někdy dokonce protichůdné. Předpokladem pro jakoukoliv zásadní změnu bylo tedy v první řadě překonání vzájemného resortního vymezení a nastolení společných postupů.

V rámci předkládaného materiálu se všechny zainteresované resorty (viz výše) zavázaly ke spolupráci především v následujících oblastech:

- Řízení péče o ohrožené děti (sjednocení postupů všech pracovníků v péči o ohrožené děti bez ohledu na rezortní příslušnost)
- Charakter péče (důraz na preventivní aktivity, síťování služeb pro ohrožené děti a rodinu, individuální klientský přístup)
- Lidské zdroje (zakotvení průřezového vzdělávání všech pracovníků péče o ohrožené děti, zajištění následného vzdělávání, zajištění supervize)
- Financování (posílení finančních prostředků v systému péče o ohrožené děti, přesun financí do oblastí prevence)
- Legislativa (revize a sjednocení právních předpisů relevantních pro systém péče o ohrožené děti)
- Popularizace a osvěta o ochraně ohrožených dětí (šíření kvalitních informací podporujících zapojení široké odborné i laické veřejnosti do ochrany ohrožených dětí)

Průřezovým mezirezortním úkolem je potom zpracování standardů péče o ohrožené děti, tj. vytvoření určité kvalitativní normy závazné pro všechny pracovníky systému péče o ohrožené děti a zakotvení práce tzv. klíčového pracovníka, který by plně odpovídal za práci s dítětem a jeho rodinou a koordinoval by aktivity multidisciplinárního týmu.

Na schválený materiál naváže Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti, který bude vládě předložen do 30. června 2009

NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN

Národní akční plán (NAP) definuje klíčové aktivity nutné pro zvýšení kvality péče o ohrožené děti. NAP jako celek je koncipován meziresortně, tedy navrhovaná opatření se týkají všech složek systému péče o ohrožené dítě bez ohledu na resort, který je za danou oblast zodpovědný (tj. oblast sociální práce, ústavní péče, zdravotní péče, atp.).

Mezi základní principy NAP patří preference péče o děti v rodinném prostředí (původní rodina nebo náhradní pěstounská rodina) před péčí ústavní a tím snížení počtu dětí v ústavních zařízeních, prohloubení preventivní práce s ohroženými rodinami a snížení počtu dětí odejmutých z péče rodičů, individuální přístup a multidisciplinární práce na úrovni terénu a v neposlední řadě také aktivnější zapojení dětí a jejich rodin do řešení jejich vlastní situace.

NAP je v současné podobě koncipován do následující struktury:

- **řízení systému péče o ohrožené děti a rodiny** (optimalizace koordinace a řízení celého systému péče o ohrožené děti, nadrezortní pojetí, sjednocení podmínek řízení, monitoringu a kontroly, řízení případové práce ve vztahu ke konkrétnímu dítěti)
- **kvalita péče o ohrožené děti a rodiny** (standarty kvality práce s ohroženými dětmi a rodinami, síťování služeb pro ohrožené děti a rodiny, kvalita práce ve vztahu ke klientovi a ve vztahu k pracovníkům, kvalita práce s ohroženým dítětem a rodinou ve specifických situacích ohrožení – např. vyhledávání

- ohrožených dětí a rodin, práce s ohroženou rodinou, institucionální péče, náhradní rodinná péče, osamostatňování ohrožených dětí)
- **financování systému péče o ohrožené děti** (optimalizace rozložení finančních prostředků v systému ve smyslu preference preventivních a terénních aktivit, navázání finančních prostředků na kvalitu práce, navázání finančních prostředků na klienta)
 - **legislativní úprava systému péče o ohrožené děti** (revize dosavadní úpravy, sjednocení základních principů péče o ohrožené děti, implementace standardů kvality práce s ohroženými dětmi)
 - **práce s veřejným míněním** (veřejné informační kampaně o ohrožených dětech, o náhradní rodinné péči, „pozitivizace“ pracovníků systému)

Tvorba Národního akčního plánu

NAP je vytvářen z podkladů zpracovaných zapojenými resorty (meziresortní koordinační skupina), členy panelu expertů a dalšími odborníky z praxe (státní i nestátní sféry). Ke každé z kapitol proběhly odborné konzultace a byla tak doplněna finální podoba jednotlivých aktivit. Před předáním NAP do vnějšího a vnitřního připomínkového řízení, bude materiál připomínkovan jak meziresortní koordinační skupinou a expertním panelem, tak i příslušnými odbory krajských úřadů.

Implementace Národního akčního plánu

Vzhledem k tomu, že systém péče o ohrožené děti je v současné době fragmentovaný a nevznikl žádný nadresortní řídicí orgán s výkonnou pravomocí, je potřeba, aby se na naplňování Národního akčního plánu podílely jednotlivé složky systému (resorty, státní správa a samospráva) společně a koordinovaně. Proto budou ustanoveny pro jednotlivé rámcové úkoly (kapitoly) meziresortní skupiny, které se za plnění své oblasti budou odpovídat přímo ministři práce a sociálních věcí, který je pověřen vládou koordinací transformace.

FAQ – často kladené otázky k transformaci

1. Jaké jsou hlavní cíle transformace?

Transformace má tři hlavní cíle:

1. Snížit počet dětí v ústavech. A to v kojeneckých ústavech, dětských domovech pro děti do 3 let, dětských domovech, dětských domovech se školou, výchovných ústavech, diagnostických ústavech, ústavech sociální péče,
2. sjednotit péči o hrožené děti,
3. zvýšit kvalitu péče.

2. Jak dlouho bude transformace trvat?

Transformace bude trvat v postupných krocích přibližně 10 let. V prvních pěti letech by měla být nastavena multidisciplinární spolupráce na úrovni terénu, odzkoušena síť služeb pro ohrožené děti a rodinu na krajské úrovni, rozšířena náhradní rodinná péče a ústavní zařízení by měla mít přinejmenším plán své transformace.

3. Budou rušeny ústavy?

Ústavy rušeny nebudou. S předpokládaným úbytkem dětí v ústavech bude stávající kapacita ústavů využita v síti služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny. Může se jednat o ambulantní služby, krátkodobé pobytové služby pro celou rodinu v krizi apod.

Změní se způsob práce v ústavech, který bude určován především standardy kvality péče o ohrožené děti, kterými se budou řídit všichni pracovníci s ohroženými dětmi bez ohledu na resort, do kterého spadají. Důraz bude kladen opět na multidisciplinární spolupráci a práci s celou rodinou. Stávající zaměstnanci ústavů budou mít v transformovaném systému stále své uplatnění.

4. Jak dosáhneme snížení počtu dětí v ústavech?

Síť služeb, za kterou ponese odpovědnost především kraj, bude klást důraz na prevenci a aktivní vyhledávání ohrožených dětí tak, aby se ohrožení dítěte a jeho rodiny nerozvinulo do takové míry, že je nutné přistoupit k ústavní výchově. Druhým nástrojem je pak náhradní rodinná péče, která by v případě dětí, které nemohou být ve své původní rodině, nahradila pobyt v ústavu.

5. Může vše nahradit pěstounská péče?

Pěstounská péče, která bude také specializovaná např. pro děti s postižením, pro děti s poruchami chování nebo bude krátkodobá, by měla výrazně odlehčit ústavům. Vždy však budou děti, které budou potřebovat specializovanou péči, kterou může poskytnout jen odborná instituce. V obou případech, jak u náhradní rodinné péče tak i u ústavní péče bude vždy snaha zachovat kontakt dítěte s původní rodinou, pokud to není v rozporu s jeho zájmem.

6. Dotknou se nějak změny i osvojení?

Osvojení má jasnou právní formu, která zůstává. Změnou bude možnost využívání široké sítě podpůrných odborných služeb, které budou osvojitelům k dispozici pro řešení nejrůznějších situací při výchově dítěte.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Marie Habová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Linda Švrínová
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Vliv transformace systému péče o ohrožené děti na výkon pěstounské péče v SOS dětských vesničkách
Název v angličtině:	Effect of transforming the system of care about vulnerable children in foster care in the SOS Children's Villages
Anotace práce:	Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Cílem práce je seznámit čtenáře se systémem náhradní výchovy, pěstounskou péčí, a na ni navazující SOS dětské vesničky. V poslední části objasnit aktuální problematiku transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti. Praktická část se zabývá oblastí transformace z pohledu ředitele SOS dětské vesničky.
Klíčová slova:	Náhradní výchova, pěstounská péče, SOS dětské vesničky, transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is divided into theoretical and practical part. The aim is to acquaint the reader with the alternative care system, foster care, and SOS Children's Villages which are connected with foster care. Finally, it is necessary to clarify the current issues of transformation and unification of system of care about vulnerable children. The practical part deals with the transformation from the perspective of the Director of SOS Children's Villages.
Klíčová slova v angličtině:	Alternative care, foster care, SOS Children's Villages, transformation and unification of system of care about vulnerable children
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1 Transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti
Rozsah práce:	66 stran
Jazyk práce:	český jazyk